БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Совхэдэй орган.

№ 250 (8775) | 1958 оной октябриин 22, среда | Сэн 20 мүнгэн

КОММУНИЗМ—ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ ГЭГЭЭН ГЭРЭЛТЭ ЕРЭЭДҮЙ МҮН

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойн ур-дэ, КПСС-эй XXI съездын—коммунизм байгуулагшадай съездын тэ манай Совет Эхэ орон дотор патриотическа ехэ дэбжэлтын амшаг үдэрнүүд үнгэржэ байна.

Ленинэй мандуулһан Октябриин революциин илалта түгэс тугые етскэ Союзай Коммунистическэ парти дээрэ үргэжэ ябана. Манай ар габьяата партиин эмхидхэлшэ, вождь, хүдэлмэришэд болон ашадай социалистическэ гүрэнэй үндэһэ табигша Владимир Ильич ин Совет засагай бүри түрүүшын һарануудта партиин, арадай ал-ябуулгын программа тодорхойлхо зуураа, холо бодолтой, ехэ ур-айгаар иигэжэ хэлэһэн юм:

«...Социалистическэ ёһоной шэнэдхэлгэ хэжэ эхилхэдээ, эдэ шэ-лгынгээ эсэсэй эсэстэ зорюулагдаха уг зорилго, коммунистическэ ество байгуулха уг зорилго урдаа эли тодоор табиха ёһотойбди».

Советүүдэй ороной арадууд Коммунистическэ партиин хүтэлбэри ябажа ерэһэн түүхэтэ замаа мүнөө, Октябриин дүшэ нэгэн жэлэй рда тээхэнэ шэнжэлхэ зуураа, социалистическэ шэнэдхэлгын али сэхэ шууд бэелүүлэгдэһые, социализм болон коммунизм байгуул-эргтэ ленинскэ генеральна хараа шугамай али тухай ханамжатай-амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһые, бэелүүлэгдэжэ байхые харана.

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойдо зо-жа КПСС-эй Центральна Комитедэй гаргаһан Уряанууд совет ара-илалтануудые, социалистическэ лагериин хүсэ шадалай ургалтые, етарска интернационализмын марксистско-ленинскэ туг доро улас-ондын коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй үшөө ехээр эн жагсаһые хүсэд бүринөөр, эли тодоор тайлбарилан харуулна, хүн түрэлтэнэй хүсэл бодолые, амгалан тайбан, зол жаргалтай а гэһэн тэдэнэй халуун эрмэлзэлгые элирхэйлнэ.

– Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ой аха болтогой!

– Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе сагые—капитализмын һандаран ага ба социализмын илан мандалгын үе сагые нээһэн Агууехэ Ок-ьда алдар соло!

– Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илалта түгэс -марксизм-ленинизм мандаха болтогой! гэһэн Октябриин дайшалхы нуудтай үгэнүүд олон миллион хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ баяр үүсхэн гаа.

Промышленностиин, барилгын, хүдөө ажахын талаар, мүн ажалшадай а байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ, эрдэм ухаан болон соёл куль-хүгжөөхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай туйлаһан амжалтанууд—совет ай шэн зоригто ажалай аша үрэ, КПСС-эй XX съездын түүхэтэ хэбэринүүдые сэхэ шууд бэелүүлжэ байгаа Коммунистическэ пар-сэсэн мэргэн хүтэлбэриин аша үрэ мүн. СССР-эй арадай ажахые өөхын тула партиин тодорхойлон хараалһан, КПСС-эй XXI съез-үзэмжэдэ табигдахаяа байһан долоон жэлэй түсэб, тэрэнэй дааба-ооонууд манай коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ програм-олохо юм.

– Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съезд—комму-байгуулагшадай съезд мандаха болтогой!

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин ой—бүхы оронуу-ажалшадай интернациональна һайндэр мүн. Дэлхэйн бүхы оронуу-түлөөлэгшэд, уласхоорондын коммунистическэ болон хүдэлмэришэ-хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагшад манай Эхэ ороной түб хо-Москвада сугларжа, Советскэ Союзай арадуудтай хамтадаа тэм-һэн һайндэр, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн дурасхаалта үдэр-бүгэдэндэ элихэн һанагдана. Тон шухала программна документ-болохо Деклараци, Эб найрамдалай Манифест баталан абагша унистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй тэ Зүблөөнүүд тэрэ үеэр болоо бэлэй. Россидахи Агууехэ Октяб-социалистическэ революциин жэшээгээр капитализмһаа социализм-олго—манай үе сагай гол удха болоно гэжэ тэдэ Зүблөөнүүдтэ ха-агшад бүхы дэлхэйн үмэнэ мэдүүлһэн юм. Марксизм-ленинизмын доро коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай саашабүри нягтаар эмхидэн жагсаһые, мүнөө сагай ревизионизмын үзэг-үүдтэ эдэнэй эбсэшэгүй эсэргүү байһые, империализмда колониаль-тамшаг ёһо гуримда эсэргүү, эб найрамдалай, демократи болон измын түлөө тэмсэлдэ гол үүргэ дүүргэдэг байһыень үнгэрэгшэ ли тодоор харуулаа.

– Эб найрамдалай, демократи болон социализмын түлөө тэмсэгшэ мэришэн ангиин, бүхы ажалшадай түрүү манглай—бүхы оронуу-коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудта халуун амар-а хүргэе! Коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай үү ёһоной бата нэгэдэл, нягта эмхидэл мандаха болтогой! Марксизм-ленинизмын тугые бүри дээрэ үргэе!

– Уласхоорондын хүдэлмэришэн ангиин дайшалхы ёһоор һаналаа лгэ—демократи болон социализмын хэрэгэй илагдашагүй байл-эшэ үндэһэн мүн. Пролетарска интернационализмын тугые бүри э үргэе!

– Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай эрхэ байдалда илан мандажа, манай оро-лалсаан хюдалсаанай сээл сооһоо гаргаһан Агууехэ Октябриин тическэ революци арадуудай хоорондын эб найрамдалай аша-ихан үзэл бодолые соносхоһон юм. Советскэ социалистическэ гүрэ-түрүүшын декрет—эб найрамдал тухай ленинскэ суута дек-адаа амгалан байхые хүсэдэг бүхы арадуудай һайшаалда, дэм-эдэ хүртэһэн, арадуудай хоорондын хани барисаан ба амгалан ёһо-харилсаа холбоондо хүргэхэ замые хүн түрэлтэндэ гэрэлтүүлжэ үгэ-дон болоо. КПСС-эй Центральна Комитет дэлхэйн бүхы арадуудта уряатайгаар хандана:

– Бүхы оронуудай ажалшад! Эб найрамдалай, демократи болон лизмын түлөө тэмсэлдэ жагсаһан ажалшадай бүхы организаци-ай хоорондын ябуулгадахи нэгэдэл улам бэхижэг лэ! Шэнэ дайнай үүдхэгдэхэ аюул зайсуулха тэмсэлдэ бултадаа хабаа-дай үүдхэгшэ империалистическэ хархисуудай аашые эрид шууд лэгты!

Арадуудай хоорондохи эб найрамдал, харилсаа холбооной түлөө е!

Эб найрамдалай түлөө тэмсэл—бүхы арадуудай арюун нангин хэ-гэн. Атомна, водородно зэбсэг туршан тэһэлхэ ябадалые хэтын хэ-энэ дары зогсоохыень США-гэй, Англиин правительствонуудһаа хүн зониие олоор хюдадаг энэ зэбсэг хорюулха, буу зэбсэг болон тэ хүсэнүүдые хороолгохо ябадал туйлаха шухала.

СССР-тэ, Хитадай Арадай Республикада, дэлхэйдэхи социализмын ь болоһон бүхы оронуудта социализм, коммунизм байгуулха хэ-асари ехэ амжалтанууд — Агууехэ Октябриин үзэл сурталай, сизм-ленинизмын илалта түгэс һургаалай илалта мүн. Хүн тү-нэй гурбанай нэгэ хубиһаа олониинь үнэхөөрөө ехэ эрхэ сүлөөтэй уна, капиталистическэ ёһо гуримһаа һураггүй һайн гэжэ тодор-шэнэ, социалистическэ ажабайдал зохёон байгуулжа байна. Со-стическэ оронуудай шэнэ амжалта бүхэн—хүгжэлтэ дэбжэлтын р дабшаһан хүн түрэлтэнэй шэнэ алхам болоно.

– Эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай бата түшэг тул-—хүсэн түгэлдэр социалистическэ лагерь мандаха болтогой! Со-стическэ лагериин оронуудтахи арадуудай агууехэ хани харил-улам батажан һалбараг лэ!

Амгалан тайбан ажал эрхилэгшэ совет арад бүхы оронуудтай хани барисаатай, харилсаа холбоотой байхые хүсэдэг эб найрамдалта ленинскэ гадаадын политика сэхэ шууд бэелүүлэн, социалистическэ Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлнэ. Гүрэнэйнгөө аша туһые, Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалые һэрэмжэтэй хёрхоор сахин жагсагша, илалта түгэс алдар солоор суурхаһан СССР-эй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ совет хүнүүд үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэ.

Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно тариашадай холбоо барисаан советскэ байгуулалтын бата бэхи. эбдэршэгүй эшэ нүхэсэл мүн байһаниинь, СССР-эй арадай аха дүүгэй хани барисаан—манай олон үндэһэ яһатанһаа бүридэгшэ социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадалай эшэ үндэһэн болодог байһаниинь түүхэ дээрэһээ элирэн харагдаа.

КПСС-эй XXI съездые совет хүнүүдэй политическэ, ажалай айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байһан ябадал партиие, тэрэнэй Центральна Комитедые тойрожо арад түмэнэй асари нягтаар эмхидэн жагсанхай байһыень эли тодоор гэршэлэн харуулна.

Партиин Центральна Комитедэй Уряанууд социалистическэ экономико болон соёл культурын бүхы һалбаринуудай саашадаа бүри ехээр хүгжэн дэбжэхэ тодорхой замые заана.

Бүхы советскэ экономикые хүгжөөлгын, арад зоной ажана байдал улам һайжаруулгын, манай Эхэ ороной оборонно хүсэ шадалые бүри ехээр бэхижүүлгын эшэ үндэһэн болгошо хүндэ промышленность СССР-эй арадай ажахын гол һалбаринь байгаа, байнашье. Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаһан ябадал социалистическэ индустриин бүри түргэнөөр хүгжэхэ аятай зохид эрхэ байдал хангаа. Арадай ажахын нөөсэ арга боломжонуудые бүри эдэбхитэйгээр элирүүлэн, ашаглахын тулада промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ шэнэ ёһо гуримай үлүү һайниие хүсэд дүүрэнээр хэрэглэгты гэжэ партимнай ажалшадые уряална.

Түрүү дүй дүршэл болон шэнэ техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, техническэ шэнэ дэбжэлтэ туйлаха, ажалай бүтээсые бүри ехээр, бүхы аргаар дээшэлүүлхэ асуудалда промышленностиин, барилгын, транспортын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Үйлэдбэриин эмхидхэлые саг үргэлжэ һайжаруулжа, предприятинууд болон барилгануудые жэгдэ һайнаар хүдэлгэхэ, ажалай социалистическэ журамые улам бэхижүүлхэ, арьбалалтын гурим шангаар сахиха, продукциин шанарые улам һайжаруулха, өөрын үнэ химдаруулха шухала.

Арадайнгаа ажахые бүри ехээр хүгжөөн дэбжээхэ зорилгонууд шэрэм, булад, прокат, үнгэтэ металл, руда, нүүрһэ, нефть, газ, электроэнерги бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, химическэ промышленностиин продукци, барилгын материал үшөө ехээр бүтээн гаргаха, эрхим шанартай шэнэ янзын түхеэрэлгэ, приборнуудые түргэнөөр бии болгохо эрилтэ табина. Партимнай арад бүгэдын һайндэрэй урда тээ эдэнээ бүтээхыень хүндэ индустриин хүдэлмэрилэгшэдые уряална. Гэхэтэй хамта партиин Центральна Комитет бүри һайн, гоё һайхан бүд, бүхэ аад, зохидхон гутал болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг ехээр бүтээн гаргахыень уряалан, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ хандана.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Октябриин Уряанууд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ шухала, хүндэтэй зорилгонуудые табина.

— Эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд, совхоз болон РТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд! Эхэ орондоо оробоһо тариа, мяха, һү, нооһо, хлопок, улһа, свёкло, хартаабха, овощь, үрэ жэмэс болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые ехээр үгэе!

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхын түлөө, өөрын үнэые химдаруулхын түлөө тэмсэгты! гэжэ уряална.

МТС-үүдые хубилгаһан, колхозуудые улам бэхижүүлһэн ушар социалистическэ хүдөө ажахын хүсэтэ хүгжэлтэ туйлаха шэнэ арга боломжо хангана гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, КПСС-эй ЦК хүдөө ажахынгаа үйлэдбэри улам ехээр хүгжөөхын тула тодорхойлон хараалагдаһан хэмжээнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүри эршэмтэй, оролдосотойгоор тэмсэхые уряална. Энэнь колхозуудай ниитын ажахые саг үргэлжэ хүгжөөхэ, ниитын баялигай үндэһэн болгошо хубаагдадаггүй фонднуудые арьбадхаха, ажалай журам бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсэ бүри ехэ болгохо, техникээ һайнаар ашаглаха гэһэн удхатай.

Советскэ эрдэм ухаанай, соёл культурын хүгжэлтэ туйлаха хэрэгтэ партиин табидаг угаа ехэ анхарал оролдолгонь КПСС-эй ЦК-гэй Уряанууд дотор эли тодоор харагдана.

— Советскэ наука болон дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэд! Эрдэм ухаанай саашадаа һалбаран мандахын түлөө тэмсэгты, техническэ дэбжэлтын хэрэгтэ дүүргэдэг үүргыень бүри ехэ болгогты. Мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгэ улам һайжаруулагты! Социализмын үрэ—советскэ түрүү наука мандаха болтогой!

— Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшадаг хэмэл одонуудые дэлхэй дээрэ анха түрүүн дэгдээһэн, замбуулиниие шэнжэлхэ зам нээһэн советскэ эрдэмтэд, инженернүүд, технигүүд болон хүдэлмэришэдтэ алдар соло!

Оронойнгоо ухаан бодолой баялигые арьбадхаха, уран зохёолнуудай үндэр дээдэ удхатай, уран хурса найруулгатай байхын түлөө тэмсэхэ, арад зоной ажабайдалтай, мүнөө сагай байдалтай литература болон искусствые бүри нягта, таһаршагүй холбоотой болгохо гээшэ советскэ литература болон искусствын ажал-ябуулагшадай уялга, үүргэ болоно.

Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хандуулжа КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан Уряае совет арад гүн ехэ баяртайгаар угтаба:

— Үхибүүдые һургалгын шанар улам һайжаруулагты, ажабайдалтай, үйлэдбэритэй һургуулиин холбоо барисаае бүри нягта болгохын түлөө тэмсэгты! Залуу үетэниие ажалда дуратай, Совет Эхэ орондоо, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлэгты!

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа КПСС-эй XX съездһээ хойшо үнгэрһэн үе соо, советскэ демократиие улам саашадань хүгжөөхын тула партимнай угаа ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Манай орон доторхи бодото арадай засагай органууд болоһон ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй үүргэ нилээд дээшэлээ. Профсоюзуудай эрхэ үргэдхэгдөө; тэдэнэр энэ эрхэеэ эдлэн, үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдые бүри амжалтатайгаар элсүүлжэ захалаа. Ажахы болон соёл культурын элдэб һалбаринуудта олон тоото гайхамшаг хэрэгүүдые бүтээжэ алдаршаһан Ленинскэ комсомолой эдэбхи үүсхэл ехээр ургаа. Совет эхэнэрнүүд коммунистическэ байгуулалтын хэрэгтэ бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо.

СССР-эй бүхы арадууд, Совет ороной бүхы ажалшад—манай баатар габьяата хүдэлмэришэн анги, манай алдарта колхозно тариашад, манай арадай интеллигенци—партиие, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон бүри нягтаар эмхидэн жагсажа байна.

— Советскэ Союзай ажалшад! Коммунистическэ парти болон арад зоной нэгэдэл—социалистическэ байгуулалтын хүсэ шадалай эшэ үндэһэн, коммунизм байгуулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлаха гол нүхэсэл мүн! Парти болон арад зоной эбдэршэгүй бата нэгэдэл мандаха болтогой!

— Манай түрэл Советскэ Правительство мандаха болтогой! Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ совет арадай зориг бадаруулагша, хүтэлбэрилхы агууехэ хүсэн—Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

— Марксизм-ленинизмын туг доро, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр—урагшаа, коммунизмын илалта тээшэ дабшая!

— Бүхы хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүй—коммунизм мандаха болтогой!

(«Правдын» октябриин 20-ной түрүү бэшэгһээ).

ОАР-эй ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ МАРШАЛ АБДЕЛЬ ХАКИМ АМЕР МОСКВАДА ЕРЭБЭ

...абуудай Нэгэдэмэл Республи-... политическэ болон гүрэнэй эли-... э ажал-ябуулагша ОАР-эй ви-... езидент, сэрэгэй министр мар-... Абдель Хаким Амер Прагаһаа ...-104» самолёдоор октябриин ... Москвада ерээ. Тэрэ Советскэ ...тельствын уряалаар СССР-тэ ... ёһоор айлшалжа ерэһэн

...И. Микоян, Н. А. Мухитди-... Д. С. Коротченко, А. Н. Косы-... СССР-эй Верховно Соведэй ...идиумэй түрүүлэгшын орлогшо М. П. Тарасов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо И. И. Кузьмин, СССР-эй министрнүүд болон бусад хүнүүд Внуковска аэродром дээрэ хүндэтэ айлшанаа угтаа.

Хариин оронуудай дипломадууд аэродром дээрэ байлсаа.

Хүндэтэ айлшанда зорюулагдаһан хүндэлэлэй харуул табигдаһан байгаа. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын болон Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд наадагдаа.

Хани барисаата араб арадай түлөөлэгшые сугларагшад халуунаар амаршалаа.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын вице-президент, маршал Абдель Хаким Амер аэродром дээрэ үгэ хэлээ.

***

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын вице-президент, сэрэгэй министр маршал Абдель Хаким Амер СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновскида октябриин 20-до айлшаар ошожо, тэрээнтэй хөөрэлдөө.

***

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын вице-президент, сэрэгэй министр маршал Абдель Хаким Амер октябриин 20-до Кремльдэ орожо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой хани ёһоор хөөрэлдөө. Мүнөөнэй уласхоорондын байдалай, ОАР Советскэ Союз хоёрой хоорондохи харилсаанай хэдэ хэдэн асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэгдэһэн байна.

(ТАСС).

Республикымнай ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй Октябриин Уряануудые угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаба

Шэнэ үүсхэл гаргаба

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Уряануудые Улан-Удын сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд тон ехэ баяртайгаар угтаба.

— Манай орониие коммунизмын һаруул һайхан замда оруулһан Агууехэ Октябриин һайндэрые совет араднай КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездэ бэлэдхэлэй оршон байдалда тэмдэглэжэ байна, — гэжэ фабрикын партийна организациин секретарь Семенькова хөөрэбэ.

Партиин Центральна Комитедэй Уряануудые фабрикын цехүүдтэ зүбшэн хэлсэжэ эхилээ. 40 гаран агитаторнууд фабрикын хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдөө хэжэ байна.

— Партиингаа Уряада харюу болгон арад зондо хэрэгтэй, һайн шанартай бүд нэхэжэ гаргахабди,—гэжэ эндэхид нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын, Агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо. сэмбэшэд жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид, декабриин 7 болотор дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 70 мянган метр бүд үгэхэ гэһэн уялга абанхай.

Сэмбэшэдэй үгэ хэрэг хоёр алгасахагүй. Фабрикын коллектив 9 һарынгаа түсэбһөө гадуур 53 мянган метр сэмбэ нэхээд байна.

Фабрикын цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ аппарадай-ээрэлгын цехынхид түрүүлжэ ябана. Мүн главна механигай таһагайхид ухаалан зохёохо, уралан нарижуулха жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, 82 мянган түхэриг мүнгэ алмаба.

КПСС-эй ЦК-гэй Уряагаар зоригжоһон сэмбын фабрикынхид эрхим шанартай продукци бүтээн гаргахын түлөө социалистическэ мүрысөө республикын предприятинуудай дунда үүсхэбэ.

Д. Цыренов.

Үнэн зүрхэнһөө һайшаана

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудые манай Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд, алба хаагшад хүндэтэйгөөр, баяр баясхалантайгаар угтаа.

Үсэгэлдэр заводой главна механигай таһагта, түүхэй эдэй цехтэ баярай суглаанууд болоно үнгэрөө. Үгэ хэлэһэн слесарь нүхэр З. С. Рымарев партиин ЦК-гэй Уряануудта харюу болгон элдэб түхеэрэлгын заһабари эрхим шанартайгаар хэхэ, энэ жэлэй октябрь һарын түсэбые саг болзорһоонь урид дүүргэхэб гэжэ мэдүүлээ.

— КПСС-эй ЦК-гэй Уряанууд ажал хүдэлмэриин шэнэ амжалтада зоригжуулна,— гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэ электрогагнууршан нүхэр А. Ф. Земсков тэмдэглэбэ.

Тиигээд абаһан социалистическэ уялгаяа саг болзорһоонь урид дүүргэжэ, Агууехэ Октябриин һайндэрые угтахаб гэбэ. Халаанай мастер нүхэр М. А. Хорун партиин ЦК-гэй Уряануудта харюу болгон ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлэе, продукциингаа шанарые һайжаруулаябди гэжэ бусадые уряалаа.

Мүнөө заводой цехүүд болон бусад үйлэдбэриин участогуудаар КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудые хүдэлмэришэдтэ хөөрэжэ ойлгуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

Н. Паньков.

Хөлын һаалишадай баяр

ЦАКИР, **(Телефоноор абтаба).** Улан-Удэ городһоо хэдэн зуун километрын газарта байдагшье һаа, Закаменай аймагай «Победа» колхозой Түглын һаалишад республика, орон доторхи һонинуудые радиогоор саг дары дууладаг юм. Эндэхи һаалишад Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан Уряануудые радиогоор шагнаад, баяр дээрээ баяр нэмээн, бүри эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Тиигэжэ аймаг соогоо түрүүлһэн һуурияа алданагүй. Үнгэрэгшэ һарануудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр мянга гаран литр һүн һаагдаа. Зарим түрүү һаалишад, жэшээлхэдэ, Мария Бадмаева, Ханда Абидуева гэгшэд үнеэн бүриһөө 1400—1600 литр һү һаагаад байна.

Манай һаалишад, мал адуулагшад хэзээ хэзээнэйхиһээ омогтой баяртай, урматай зоригтойгоор ажаллажа байнад. Һүшье, мяхашье тушаалгаар колхознай гүрэнтээ тоосонхой. Түсэбһөө гадуур һү, мяха гүрэндөө худалдажа байнабди. Октябриин революциин һайндэр болотор һаалишаднай һү һаалила бүри дээшэлүүлхэ зорилготой,—гэжэ гүүртые даагша Бадма Соктоев хөөрэнэ.

Д. Аюшеев, манай корреспондент.

Мяха тушааха жэлэй түсэб дүүрээ

Малые зунай, намарай сагта оролдосотойгоор адуулжа, хүсэдөөр таргалуулжа шадабал, үнэ сэн багатай мяхан абтадаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ манай совхозойхид энэ шухала хэрэгтэ онсо анхарал табидаг.

Хабар эртээр, апрель һараһаа эхилжэ малые түрэһэн һара, үдэрөөрнь, эрэ эмээрнь, хүшэ шадалаарнь илгажа, тусхай гүүртэ, отара эмхидхэгдэдэг. Иигэжэ илгагдаһан мал харууһалжа ябаһаншье хүндэ, бэлшэжэ ябаһан малдашье таатай зохид байдаг. Энэ малаа адуулха хүнүүдтэ даалгажа үгэхэдөө бултынь шэгнэдэг, тамгалдаг заншалтайбди. Бодо малай гүүртэнүүд 80—120 толгойгоор бүридхэгдэдэг. Тиигээд тэдэ гүүртэнүүд дүй дүршэл ехэтэй малшадта даалгагдадаг.

Саашадаа бэлшээридэ ябаһан малай хэр зэргэ таргалжа байһые шалгахын, малшадта ажалайнь түлөөһые тодорхойлхын тула малаа һара бүри шэгнэжэ, тусхай дэбтэртэ тэмдэглэдэг. Удаань мал адуулагшадай хоорондохи социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, хэнэй, ямар амжалта туйлаһаниинь бюллетень дээрэ харуулагдаад, хүн бүхэндэ хүргэгдэдэг юм.

Дүй дүршэл ехэтэй малшан Цыбикжап Цырендоржиев 126 буруунуудые адуулжа, совхозой малшадай мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа. Энэ малшан үглөөнэй үүрһээ эхилээд, үдэшын харанхы болотор малаа адуулдаг, үдэртөө хэдэ дахин уһалдаг, бэлшээриингээ газарые зүбөөр ашагладаг. Иимээр харууһалуулагдаһан мал үдэр бүри дунда зэргээр 1040 грамм хүрэтэр шэгнүүрээ нэмээһэн байна. Тиигэжэ энэ үхэршэнэй адуулһан 90 хашарагые намар гүрэндэ тушаахада бултадаа тарган байгаа.

Мүн бэрхэ адуулгашан Цыбикдоржо Цыбиков 80 толгой хашараг харууһалжа, толгой бүриень 140 килограммаар нэмээжэ, тарган болгоод, гүрэндөө тушаагаа.

Совхознай энэ жэл хамта дээрээ 440 хашараг, 660 буруу бэлшээжэ, һайса таргалуулжа шадаа.

Эбэртэ бодо мал бэлшээн таргалуулхаһаа гадна, гахайн мяха элбэг ехээр гүрэндөө тушаадаг болообди. Энэ зун Мария Конечных 249 гахай шахажа, хамта дээрээ 291 центнер гахайн мяха тушаагаа. Тэдэмнай дунда зэргээр толгой бүриин 113 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэйгээр тушаагдаһан болоно.

Гүрэндэ тушаагдаха малаа зүбөөр, һайнаар харууһалһанай ашаар гүрэндөө 2390 центнер эрхим шанартай мяха тушаагаабди. Тиигэжэ мяха тушааха жэлэйнгээ түсэбые октябриин 1-дэ сүм дүүргээбди.

Манай совхозой малшад партиингаа XXI съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, адуу малаа хоролтогүйгөөр ондо оруулхын тула оролдожо байна.

А. Сахарова, Бичурын совхозой главна зоотехник.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭМХИДХЭЛЭЙ, ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

Улан-Удын Железнодорожно районой партконференциһээ

Улан-Удэ городой Железнодорожно районой XI партийна конференци байгша оной октябриин 18-да болоо. КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Кладити тоосоото элидхэл хэбэ.

Район доторoo байһан арга боломжонуудые түргэнөөр элирүүлжэ, КПСС-эй XXI съездые ажалай эрхим амжалтаар угтаха тухай конференци дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ.

ЭМХИДХЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИН АША

Нёдондо жэлдэ үнгэрһэн районой X партийна конференци дээрэ делегадуудай хэһэн шүүмжэлэл, ажаглалтануудые хараадаа абажа, энэ тоосоото үе соо партиин райком ажал хүдэлмэриингөө арга дүршэлые нилээд һайжаруулжа шадаа. Районой промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна эхин организацинууд продукци бүтээн гаргаха гүрэнэй түсэб дүүргэлгэдэ, бусад ажахын-политическэ шухала асуудалнуудые саг болзортонь бэелүүлгэдэ холодоо шиидхэхы нүлөө үзүүлнэ.

Жэшээнь, байгша оной үнгэрһэн 9 һарын турша соо район дотор бүхы продукци бүтээн гаргаха түсэб 106 процент дүүргэгдэбэ. Мүн үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин өөрынь үнэ сэн 2,2 процентээр химдараа. Районой автомобильна 8 ажахы хүдэлмэреэ һайжаруулжа, 9 һарын турша соо 630 мянган түхэригэй түлишэ алмаа.

Паровозо-вагонно заводой партийна организаци партийно-эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэри зоной дунда ябуулхадаа ажахын зорилгонуудтай нягтаар тааралдуулна. Энээнэй ашаар жэлэй эхинһээ 5,9 миллионһоо дээшэ түхэригэй сэбэр олзо доход оруулагдаһан байна. Заводой партийна организациин ажал хүдэлмэридэ, илангаяа коммунистнуудые ажахын шухала шухала участогуудаар хубаарилан табихада, партиин райком нилээд туһалалсаһан юм. Байгша оной август һара соо ПВЗ-гэй партийна комитедэй ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдожо, амжалтань, мүн дутагдал болон алдуунуудынь элирүүлэгдээ һэн. Тиин энээн тушаа түсхай хэмжээ-ябуулганууд зохёогдоод, олонхинь бэелүүлэгдээ. Иимэшүү туһа саг болзортонь партиин райкомой үзүүлжэ байхада аргагүй нүлөөтэй, һайн байна гэжэ үгэ хэлэгшэ делегат, ПВЗ-гэй паровоз хабсаруулгын цехын слесарь нүхэр **Евдокимов** тэмдэглээ.

Тоосоото үе соо партиин райком ажалшадта гэр байшангуудые барюулха тушаа ехэхэн хүдэлмэри хээ. Байгша оной үнгэрһэн 9 һарын турша соо 11,7 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд ашаглалтада тушаагдаа. Тиихэдэ районой ажалшад өөһэдөө зуун табяад шэнэ гэр барижа ороо. Тэдэнэй талмайнь хамтадаа 5 мянган дүрбэлжэн метрһээ дээшэ болоно. Энэ жэлэй дүүрэтэр үшөөл нилээд олон гэр байшангууд баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ юм. Баригдаһан гэр байшангуудые тойруулан сэсэрлиг сад тариха тушаа ёһотой анхарал партиин райкомой хандуулдаггүйе гэр байшан барилгануудай дистанциин начальник делегат нүхэр **Макаров** шүүмжэлээ.

Гэбэшье нүхэр Макаров өөрынгөө ударидадаг тус дистанциин ажал хүдэлмэри тухай мүртэйгөөр хэлээгүй. Миин лэ дутагдалнуудые тоолоод үнгэрөө.

Район соо нилээд олон предприятинууд техникэ, түхеэрэлгэнүүдые гүйсэд һайнаар ашаглажа шаданагүй. Энээн дээрэһээ боложо продукци бүтээн гаргаха түсэб саг соогоо дүүргэгдэнэгүй, ажалай бүтээсэ аргагүй удаанаар дээшэлнэ. Иимэ ушар Дээдэ-Онгостойн хирписын заводто, горпромкомбинатта, талханай хоёрдохи заводто, мүн бусадшье зарим предприятинуудта үзэгдэнэ гэжэ партиин райкомой элидхэл соо хэлэгдэнэ. Теэд энэ хэрэгые эрид һайжаруулха тушаа ямар хэмжээнүүдэй абтажа байһание тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Кладити тон багаар харуулаа.

Партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин һайжарһанай ашаар лэ районой олонхи предприятинууд амжалта туйлаа гэжэ конференциин зарим делегадууд тон зүбөөр тэмдэглээ.

Парти, правительствын табиһан зорилгонуудые болзорһоонь урид бэелүүлхын тулада тоосоото үе соо партиин райком партийно-эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Район доторхи 77 цехын жэжэ комитедүүд партийна организацинууд болгогдожо хамтаргагдаа. Тэдэнэй секретарьнуудаар партийна хүдэлмэриин дүй дүршэл ехэтэй, предприятинуудай ажал хүдэлмэри һайса мэдэхэ коммунистнууд һунгагдаһан байна. Тоосоото үе соо партиин райком партийна эхин организацинуудай секретарьнуудтай 28 семинар үнгэргөө. Тэдээн дээрэнь һонирхолтой лекци, элидхэлнүүд уншагдаһан, мүн зарим партийна эхин организациин секретарьнууд ажал хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хэлсээ.

Районой энэ конференцидэ бэлэдхэхэ талаар нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Партийна олохон эхин организацинуудай тоосоото-һунгуулиин суглаанууд һайн бэлэдхэлтэйгээр, политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэрөө. Партийна организацинуудай секретарьнуудай 40 процентнь хүдэлмэришэдэй дундаһаа һунгагдаа.

Партиин райком тоосоото үе соо комсомолой болон профсоюзай организацинуудта нилээд хүтэлбэрилхы нүлөө үзүүлээ. Предприятинуудтахи профсоюзай гэшүүдэй, комсомолшуудай олонхинь КПСС-эй XXI съездые ажалай эрхим амжалтаар угтахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. ПВЗ-гэй олохон комсомолшууд мүнөө 1959—1962 онуудай түсэбөөр ажаллажа байна.

ИДЕОЛОГИЧЕСКА ХҮДЭЛМЭРИИЕ АЖАХЫТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР ЯБУУЛХА

Предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна организацинууд идеологическа хүдэлмэриие урданайхиһаа нилээд һайжаруулаа гэжэ делегадууд нүхэд **Сафронов, Асташкевич, Загоскин, Кравцова** гэгшэд тэмдэглээ.

Үнэхөөрөөшье предприятинуудаар харуулан ойлгуулха агитаци һайнаар эмхидхэгдэдэг, хүдэлмэришэдтэ саг болзортонь һонирхолтой лекци, элидхэл уншагдадаг болоо. Уласхоорондын байдал тухай, гүрэнэйнгөө дотоодын, гадаадын политика тухай, мүн бусад олон асуудалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг болонхой. Район соо хамтадаа 154 агитколлектив хүдэлнэ.

Энэ жэлэй партийна һуралсал нёдондо жэлэйхиһээ эмхитэйгээр эхилээ. КПСС-эй түүхэ шудалха кружогто, мүн бусадшье курсануудта 2500-һаа дээшэ коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд һуралсана.

Ажалшадай дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриие партиин райком тоосоото үе соогоо нилээд һайжаруулжа шадаа, тиибэшье үшөөл дутагдалнууд байһаар гэжэ конференцидэ элирүүлэгдээ.

Партиин райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд партийна эхин организацинуудаар хододоо ябажа, тэдэнэй ажал хүдэлмэридэ олонхи ушарнуудта гүйсэд туһа үзүүлнэгүй гэжэ үгэ хэлэгшэд нүхэд **Петров, Войнталь, Петушкин** гэгшэд шүүмжэлээ.

Партиин Улан-Удын горкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд ой модоной техникумэй студентнүүдэй һуралсал, ажабайдал тухайнь саг үргэлжэ һонирхоногүй гэжэ нүхэр Петушкин заагаа.

Хүтэлбэрилхы-захирганай аппарат үшөөл хүнүүдээр олон байна, тэдээниие үсөөн болгохо шухала гэжэ ПВЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехын слесарь нүхэр **Мадаев** тоготожо хэлээ. Тиин энээн тушаа партиин райкомой тоосоото элидхэл соо бодото баримтанууд үгы байшоо.

Комсомол, залуушуулай дунда ВЛКСМ-эй райком хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулна, энэ талаар партиин райком хододоо хэмжээ абажа байха ёһотой гэжэ делегадууд нүхэд **Костылева, Забгаев** гэгшэд шанга эрилтэ табяа.

Конференцидэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Магунов**, партиин Улан-Удын горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Ножкин** гэгшэд байлсаа. Нүхэр Ножкин конференци дээрэ үгэ хэлэһэн байна.

Конференци дээрэ хамтадаа 15 хүн үгэ хэлээ.

Партийно-эмхидхэлэй болон идеологическа хүдэлмэриие саашадань бүри һайжаруулха тушаа дэлгэрэнгы шиидхэбэри конференци дээрэ баталан абтаа.

Партиин райком шэнээр һунгагдаа. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **М. Ф. Шамсимухаметов**, секретарьнуудаар нүхэд **Г. С. Сухотин, А. Н. Курдюков** гэгшэд эмхидхэлэй пленум дээрэ һунгагдаба.

Ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулагшад

Хоёр үеын хүдэлмэришэ[д]

1. СУУТА МАСТЕР

Федор Михайлович Столь бүри 30-аад оной үеэр Кемеровскэ областиин нэгэ шахтада хүдэлжэ байхадаа ажалаараа шалгаржа, хүн зондоо хүндэтэй болоһон юм. 1930 онһоо хойшо долоон жэлдэ хүдэлхэ зуураа хэбшэнэй курсада һураа, эрхим мастерай нэрээзэргэдэ хүртөө. Тэрэнэй нэрэнь шахтын хүндэлэлэй самбарта ходо бэшэгдэдэг болоһон байгаа. Уданшьегүй, 1937 оной һүүл багта сэрэгэй албанда абтаһан юм. Уялгата албаяа дүүргүүтэй байтарнь,

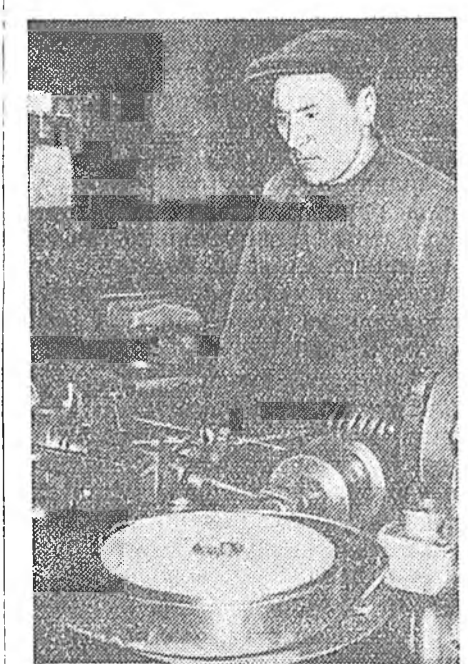

Зураг дээрэ: Ф. Столь өөрынгөө зохёоһон станок дээрэ хүдэлжэ байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, Федор Михайлович бусад нүхэдтэйгөө хамта һүрэтэ дайнай гал дүлэн соогуур ябалсан, илалта түгэсөөр дүүргэлсээд, 1946 ондо сэрэгэй албанһаа табигдаһан байна. Тэндэ бурят хүбүүдтэй сүг ябажа, таһаршагүй анда нүхэд болоод, дайнай һүүлээр манай республикын түб хото—Улан-Удэдэ ажаллахаяа ерээ һэн.

Шэгнүүр заһабарилдаг заводой цех соо хойно хойноһоонь табиһан томо шэгнүүрнүүд, тэрэнэй саагуур дүхэриглэн һуулгагдаһан бага шэгнүүрнүүд харагдана. Тульска заводой бүтээһэн гайхамшаг станогуудай, томо машинануудай түерээн нэерээн, томо жэжэ сахариг, мөөрнүүдэй эрьелдээн шэхэ дүлиирмээр хүүенэ, хүнхинэнэ.

Халаанай мастер Федор Михайлович хоёр томо станогой хоорондо байгаад, шабын түмэрэй нүхэ гаргана. Бэлэн болоһыень хажуудахи стол дээрээ ябталан табина. Хэһэн юумэниинь зэмэгүй һайн, нэгэшье голодоһогүй байдаг. «Долоо дахин хэмжээжэ, нэгэ дахин отоло» гэдэг арадай сэсэн үгын ёһоор хүдэлдэг хүн гээшэ ха. Тэрэнэй хүдэлхэнь ондоохон даа, бүхы юумэниинь оншотойхоноор хэгдэнэ. Станогоо һайн байлгадаг, сэбэрлэдэг, шалгадаг токарь, слесарьнүүдэй ажал бүтэсэтэй байдаг ха юм. Энэ нүхэрнай арбаад жэлэй туршада хүдэлхэ зууураа, эндэхи олохон залуушуулые дүй дүршэлдөө һургаһан байна. Тэдэнэй олонхинь слесарь-инструментальщигууд болоод, эрхимээр ажаллажа байдаг. Нүхэр Столь бүхы юумэндэ оролдосотой, абьяастайгаар хандадаг хүн гэлсүүлдэг, мүн баһа заводойнгоо эрхим һайн ухаалан зохёогшо болонхой. Олохон юумэ зохёожо, нилээд ехэ арьбалалта хэһэн байна.

Федор Михайловичтай зэргэлээд, набтархан станогой дэргэдэ багашаг бэетэй залуу басаган забда сүлөөгүй ажаллана. Нимгэн сагаан лист түмэрые станогойнгоо абаргада хабшуулаад эрьюулхэдэнь, станогой нүгөө аманһаа бэлэн болоһон, бүтылхын сагаан түмэр таглаадһан таһалгаряагүй хойно хойноһоо һубарин гарана. Энэнь Федор Михайловичын ухаалан зохёоһон станок байба.

— Федор Михайлович пивын заводой гүйлтаар энэ станок бүтээһэн юм. Үдэр соо дүрбэн боошхоор дүүрэн түмэр таглаадһа бүтээн гаргадаг. Станогоймнай бүтээсэ һайн. Урдань ондоо аргаар таглаадһа бүтээхэдээ үдэр соо хахадшье боошхо гаргадаггүй һэмди. Иимэ шэнэ станогымнай Эрхүү хотоһоо хүнүүд ерэжэ хараад, ехэтэ зохидшоогоо бэлэй, — гээд заводой партийна организациин секретарь Арон Абрамович Суздальницкий хөөрэнэ.

Һаяхан нүхэр Столь элдэб шарнирнуудые нугалан нүхэ гаргадаг үшөө нэгэ шэнэ станок ухаалан зохёожо, ашаглалгада тушаагаа. Иимэ станогой бии болоһонһоо хойшо тэндэхи ажал хүдэлмэри нилээдгүй хүнгэдхэгдэһэн байна.

Заводой коллектив—үбгэн залуугүй барандаа — Федор Михайловичые хүндэлдэг. Орёо оньһон юумэ хэхэ гээ һаа, «манай багша» юун гэхэ ааб гэлсэдэг юм.

Мэргэжэлтэй, мэргэжэлгүйшье хүнүүдэй ажалые тааруугаар эмхидхэн табиха гээшэ үйлэдбэриин шухала нүхэсэл болодог ха юм. Тиимэһээ Федор Михайловичын дэргэдэ залуу мэргэжэлтэдые табижа, дүй дүршэлтэйнь танилсуулдаг.

Ф. М. Столь КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, үшөө нэгэ станок бүтээхээр хараалаад, эсэшэ сусашагүй габшагайгаар ажаллана, үдэртөө хоёр-гурбан нормо дүүргэнэ.

2. ХОЁР НҮХЭД

Цехын үргэн, ута пролёт соогуур баруулжаа ябахада, алиниишье алин гэшэгүй — адли тэгшэ бэетэй хоёр хүбүүдэй, залуу наһан[...] гаа зали хүсэ гаргажа, унаһан[...] гайгаа абаха забдагүй дарх[...] байхань харагдана.

Эдэ хоёр танилсаад, аха мэтэ хани нүхэд болонхой, сугтаа хүдэлжэ байдаг юм. Эг[...] да захын станогто хүдэлжэ ба[...] шань Георгий Климентьев г[...] Энэ нүхэрнай хоёр жэлэй саад[...] «намайе слесареэр абыт» [...] һэн гүйлтатайгаар энэ заводт[...] һэн юм. Тиигээд үнинһөө хойш[...] наһан бодолынь бэелүүлэгдээ.

— Оньһон нарин станогой[...] оншые мэдэжэ абаад, ажала[...] бүтээсэ улам дээшэлүүлэ[...] ашаар мүнөө даабаряа үдэр [...] дунда жэшээгээр 200—250 про[...] дүүргэнэб. Һургуулида һуража[...] һон юумэмни алхам бухэндэм [...] тэй болоно,—гэжэ Георгий Кли[...]тьев томоотойгоор хөөрэнэ.

Георгиин нүхэр—Алексей По[...]ский үдэр үдэрэйнгөө даабари[...] һал ехээр үлүүлдэг. Эдэ хо[...] ажаллажа байхые харахада [...]тай. Ажалша хүдэр гарнууд[...] түргэн мэргэнээр хүдэлхэ гээ[...] Георгий Алексей хоёр мүнөөдэ[...] сэбэй ёһоор 8—8 шэгнүүр хабс[...]жа бэлэн болгохо ёһотой аа[...]ба-арбые дүүргэхээ байна.

Эндэхи залуушуулай олон[...] хүдэлмэришэн-залуушуулай [...] шын һургуулида һурана. Гео[...] Климентьев үдэшын һургу[...] ябажа, энэ жэл болбосоролой [...] стат абаа.

* *
*

Шаб шарахан үһээ магнай[...]рээ монсойлгон уяһан, сэбэр с[...] шарайтай нэгэ эхэнэр хүдэл[...]шэдэй ажалай дүн гаргаад, [...] ханада үлгөөтэй байһан хүндэ[...] самбарта түрүү токарь, слес[...]нүүдэй нэрэ алдарые бэшэжэ [...]нэ. Федор Михайловичын нэ[...] хүндэлэлэй самбарта эгээл т[...]лэн бэшэгдээд, хойнохи хүсэһ[...] «257» гэһэн томо тоо таби[...] Удаалуулан хоёр комсомо[...]дай—Георгий Климентьевэй, А[...]сей Полянскиин нэрэнүүд, мүн[...] «250» гэһэн тоонууд аржылда[...]ража ерэнэ.

Мүнөө заводой хүдэлмэр[...] жэлэйнгээ түсэбые ноябриин [...]лотор дүүргэхэ уялга абаа[...] зориг гарган хүдэлжэ байна[...]

Р. ЦЫДЫП[...]

Зураг дээрэ: Г. Климентьев ажаллажа байна. А. Мантаевай ф[...]

Октябриин социалистическэ революциин 41 жэлэй ойдо

Национальна асуудал шиидхэлгэдэ Октябриин революциин удха шанар

Агууехэ Ленинэй үндэһэлэн байгуулһан Коммунистическэ парти арадуудай адли тэгшэ эрхэтэй, хани барисаатай байхын түлөө тэмсэхэдээ, национальна асуудал шиидхэлгые хаанта засаг усадхаха ябадалтай холбодог байгаа.

Хаанта засагые унагааһан 1917 оной февралиин революци дарлагдаһан, зобоһон олон түмэн арадуудай этигэл найдабариие хангаагүй, национальна дарлалтые усадхаагүй һэн. Саг зуурын правительство хаанта засагай ябуулдаг национальна дарлалтын политикые үргэлжэлүүлһэн байна.

Агууехэ Октябрь али бүхы дарлалтые арилган усадхажа, арадуудай адли тэгшэ эрхэтэй, хани барисаатай болохо тухай Ленин багшын сэсэн һургаал үгытэй ядуу зоной үни холын хүсэл эрмэлзэлгые хүсэлдүүлэн бэелүүлээ. «Россин арадуудай эрхэ сүлөөгэй Деклараци» гэһэн Советскэ правительствын түүхэтэ документ 1917 оной ноябриин 16-да толилогдоһон юм. Россин арадуудта адли тэгшэ эрхэ сүлөө хангаха, бэеэ дааһан гүрэн боложо таһарха хүрэтэрөө өөһэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхэ Россин арадуудта олгохо, алибаа үндэһэ яһатанай, шажан мүргэлэй үлүү ехэ эрхэ болон хизаарлалтые болюулха, Россидахи бага яһатанай сүлөөтэйгөөр хүгжэхэ арга олгохо гэжэ тэрэ Деклараци соносхоо һэн.

Оронойнмай арадуудай ажахын, соёл культурынь хүгжэлтэ, ажаһуудалынь, үгэ хэлэнүүдынь адли бэшэ байжа, национальна асуудал шиидхэхэдээ партимнай эдэ бүгэдые хараада абаха ёһотой байгаа ха юм.

РСФСР-ые тогтооһон ушар национальна асуудал шиидхэхэ талаар угаа ехэ удха шанартай байгаа. Баалалтаар байгуулагдадаг буржуазна федерациһаа тад ондоо советскэ федерацимнай адли тэгшэ эрхэтэй нацануудай гүрэнэй һайн дуратанай союз боложо эмхидхэгдээ һэн. Гүрэнэй иимэ байгууламжа орон доторхи арадуудай экономико, культурын тон нягта харилсаатайгаар хүгжэхэдэ айхабтар ехэ аша туһатай байба. Харин эзэмдэгшэдые, дотоодын контрреволюциие һүнөөн даража, өөһэд өөһэдынгөө советскэ национальна республика, областьнуудые байгуулхада Россин федераци манай ороной арадуудта үнэн сэдьхэлһээ туһалаа. 1922 оной һүүл багаар РСФСР дотор 20 гаран автономно республика, областьнууд бии болоод байгаа. Национальна асуудал РСФСР-тэ шиидхэгдээд дүүрэшоогүй һэн. Нацануудай өөһэдынгөө байдал тодорхойлхо эрхэ тухай Ленинэй политикын ашаар Украина, Белорусси, Армени, Грузи болон бусад хэдэн бүрин эрхэтэ гүрэнүүд тогтоогдоо бэлэй.

Арадайнгаа ажахые һэргээгээд, социализм байгуулжа орохо үедэмнай советскэ бүхы республикануудые ниитэ союзна нэгэн гүрэн болгон нэгэдүүлхэ шухала болоо бэлэй. Оронойнгоо үйлэдбэрилгын хүсые һэргээн хүгжөөхын, социализм байгуулхын, капиталтанай добтолгоһоо ороноо хамгаалхын тула СССР-ые бии болгохо ёһотой байгаабди. Бүрин тэгшэ эрхэ сүлөөгэй, һайн дуранай үндэһөөр бэеэ даанхай советскэ республикануудые нэгэдхэхэ гэжэ Ленин дурадхаад, энэ шухала, орёо бэрхэ асуудалые шиидхэхэ эли тодо заабари үгөө.

Советскэ республикануудые нэгэдүүлхэ тухай Ленинэй хараа бодолые тэдэ республикануудай бүхы ажалшад, партийна организацинууд һайшаан дэмжээ һэн. Тиигэжэ 1922 оной декабриин 30-да Соведүүдэй Бүхэсоюзна I съезд дээрэ СССР гүрэн тогтоогдоо бэлэй. Энэ хадаа коммунистнуудай партиин ленинскэ национальна политикын гайхамшаг ехэ, шэнэ илалта байгаа.

Коммунистическэ партимнай союзна гүрэн байгуулха үедөө хоёр янзын национализмда—ородой шовинизмдэ, нютагай буржуазна национализмда эсэргүү хатуу шанга тэмсэл хэжэ, олон яһатанай ажалшадые пролетарска интернационализмын, аха дүүгэй хани барисаанай үзэл бодолоор хүмүүжүүлээ.

Социализм байгуулгын үедэ СССР-эй арадууд урдынгаа гээгдэлһээ мултараа, аха дүү советскэ республиканууд хурдан түргэнөөр хүгжэн һалбараа. Энээнтэй хамта буржуазна нацануудай орондо социалистическэ нацанууд бии болоо. Хаанта засагай үедэ буржуазна наца боложо амжаагүй, урдань гээгдэжэ ябаһан хэдэн олон арадууд (бурядууд, яхадууд, эвенкнүүд, хакассууд г. м.) Совет засагай жэлнүүдтэ шэнэ, социалистическэ нацанууд боложо хүгжөө.

Бүхы советскэ республикануудта мүнөө сагай промышленность, олон колхоз, совхозууд байгуулагдаа, хүдэлмэришэн ангиин, интеллигенциин кадрнууд бии болоо. Маяг хэлбэрээрээ национальна, гол удхаараа социалистическэ соёл культура хүгжөө.

Жэшээ болгон Казахска ССР-ые абаябди. Тэндэ индустриин шэнэ һалбаринууд—үнгэтэ, хара металлурги, нүүрһэнэй, нефтиин, химиин промышленность, станок, машина бүтээлгэ, барилгын индустри байгуулагдаа. Казахстанда экономическа захирганай 9 район бии болгогдоо. Энэнь Казахстанай промышленностиин ехээр хүгжэһые, саашадаа бүри ехээр ургаха арга боломжотой байһые гэршэлнэ. Революциин урда тээ Россин абадаг байһанһаа үлүү ехэ нүүрһэ 1960 ондо гансахан Карагандын уурхай үгэхэ.

Коммунистическэ партиин анхарал оролдолгын ашаар Казахстан хүгжэнги мал ажалтай, газар таряалантай республика болоо. Казахска ССР ороһо таряа ургуулжа абалгаар РСФСР-эй удаа ябана. Хонидойнгоо тоогоор СССР соогоо хоёрдохи, үхэр, моридойнгоо тоогоор—гурбадахи һуури эзэлнэ.

Совет засагай жэлнүүдтэ казах арадай соёл культура ехээр хүгжөө.

Союзна республикануудһаа гадна, мүн автономно республика, областьнуудташье иимэ ехэ амжалта туйлагдаа. Бүхы союзна республикануудай дундаһаа эгээн томонь РСФСР юм. Олон область, хизаарнууд, 15 автономно республика, 6 автономно область, 10 национальна округ РСФСР дотор байдаг. КПСС-эй ленинскэ национальна политикын ашаар, агууехэ ород арадай аха дүү ёһоной туһаламжаар Сибириин олон арадууд (яхад, бурят, тува, эвенкнүүд гэхэ мэтэ) богонихон болзор соо хэдэн зуун жэлэйнгээ гээгдэлһээ гараад, экономико, культурынгаа хүгжэлтэдэ гайхамшагтай амжалта туйлаа.

Бурядай АССР-эйшье ажахы, культура айхабтар ехээр хүгжөө. 1923 ондо республика доторнай миил 16 промышленна жэжэ предприяти байһан юм. Арадай ажахыда тэдэнэй эзэлдэг хэмжээнь 11,6 процент бологшо һэн. Харин эндэмнай мүнөө эрхим техникэтэй 300 гаран промышленна предприяти хүдэлжэ, республикынгаа арадай ажахын бүхы продукциин 80 шахуу процентыень үгэнэ. Улан-Удын ПВЗ, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат, Улан-Удын шэлэй завод, мяханай-консервын комбинат, нүүрһэнэй, алтанай, ой модоной, загаһанай промышленностиин предприятинууд бодхоогдонхой.

1923 ондо республикын промышленна предприятинуудта миил 41 мэргэжэлтэд хүдэлмэрилдэг байһанаа, мүнөө промышленность, транспортын, хэлхээ холбооной предприятинуудта 4 мянга шахуу инженернүүд, технигүүд ажаллана.

1920-ёод онуудай үеэр мэргэжэлтэй бурят хүдэлмэришэд ганса нэгэн үзэгдэдэг байһан аад, мүнөө промышленностиин бүхы һалбаринуудта хэдэ мянган хүдэлмэришэд, технигүүд, инженернүүд, алба хаагшад бурят зоной дундаһаа урган гараад, ажаллажа байдаг.

Хүдөө ажахыгаа эрид ехээр хүгжөөхын, газар таряалангай, мал ажалайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ, республикын колхоз, совхозууд горьтой амжалта туйлаа. Бурят ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха, һү, тоһо, нооһо ехээр абахын тулада шармайн оролдоно.

Республикын ажалшад ажа[...] дэлмэридөө шэнэ шэнэ амж[...] туйлажа, КПСС-эй XXI съез[...] угтахаар шиидэнхэй урма [...] тойгоор бэлдэжэ байна.

Социалистическэ нацануудай[...]та бэхи хани барисаае, эдэнэй [...] эрмэлзэл, уг зорилгын нэгэ[...] үндэһэ болгодог, олон үндэһэ[...]танай Совет гүрэн дүшэ гара[...] соо оршон мандаха зууураа, а[...]хы бэрхэшээлнүүдые дабаж[...]рагдашагүй хүсэтэй боло[...] олон үндэһэ яһатанһаа бүри[...] буржуазна гүрэндэ орходоо[...] булюу һайн байһанаа гэршэлэ[...]руулаа. СССР-тэ социализмы[...]хадань, манай ороной араду[...] хани барисаан улам бэхижэ[...]

Олон үндэһэ яһатантай социа[...]тическэ гүрэнэй онсо илгаань [...] гэхэдэ, патриотизмын болон [...] национализмын үзэл сурталай [...] хилдон тааралдадаг ябадал бэ[...] Интернационализмтай социа[...]ческэ патриотизмын зохилдо[...]радаг ушар социалистическэ [...]нуудай аха дүү ёһоной холбоо[...]саае бэхижүүлхэ эшэ үндэһэн [...]но гэжэ КПСС-эй XX съезд [...] һэн.

Национальна асуудалые [...]хэлгын дүй дүршэл, коммуни[...] илалта туйлахын түлөө тэмс[...] СССР-эй арадуудай нягта нэ[...]тэй байдагай дүй дүршэл ул[...]рондын угаа ехэ удха шанарта[...] Социалистическэ лагериин о[...] энэ дүй дүршэлһөө һургаал [...]

Советскэ Союзай, Хитадай [...]дай Республикын, арадай де[...]тиин бусад оронуудай агууехэ[...] гэр жэшээнь дарлагдаһан [...]дые эрхэ сүлөөгэй түлөө, [...]нальна бэеэ даанхай байдала[...]лөө тэмсэлдэ зоригжуулна.

Б. САНЖИЕВ, [...]
эрдэмэй кан[...]

Арадай Республика. Пекин-шөөр хүдэлдэг электростанци байнхай. 25 мянган кило-хүсэтэй түрүүшын агрегат һаяхан үгтөө. Зураг дээрэ: стан-хүдэлмэрилэгшэд турбоагрегадай байна.

Синьхуа агентствын фото.

дайнай аюулда эсэргүүсэн найрамдалай түлөө тэмсэе

Москва хотын профсоюзна эдэбхитэдэй суглаан

дайнай аюулда эсэргүү-эб найрамдалай түлөө тэмсэ-тулада ажалшад болон проф-һанал нэгэдэлгын улас-недели үнгэргэлгэдэ зо-Москвагай профсоюзна эдэбхитэдэй суглаан октябриин Союзуудай байшан соо бо-

найрамдалай, оронуудай хоо-харилсаа холбооной тү-тэмсэлдэ профсоюзуудай ха-тухай» «Труд» газетын ре-Б. С. Бурков элидхэл хээ.

суглаанда хабаадагшадай нэгэн байгаар баталан абаһан тог-соо иигэжэ хэлэгдэнэ.

атомна аюулта дайнда эсэргүү-эб найрамдал хамгаалхын тү-тэмсэжэ байһан бүхы ороной һаналаа нэгэдэжэ бай-тухайгаа профсоюзна эдэбхи-суглаан Москва хотын хүдэл-болон алба хаагшадай мэдүүлнэ гээд тогтоол соо байна.

(ТАСС).

найрамдалай хуби заяан ороной залуушуулда үнэтэй

дайнай аюулда эсэргүү-термоядерна зэбсэг туршалгые-түлөө хамтаараа хүсэ-оролдолго гаргаха һара үнгэр-эдэбхитэйгээр хабаадалса-уряалжа бүхы дэлхэйн залуу СССР-эй залуушуулай ор-ганинуудай комитет совет за-зүгһөө хандаһан байна. дайнай аюулда эсэргүү-ядерна зэбсэг туршалга бо-түлөө, тэрэнние хүсэдөөр атомна дайнһаа уламжа-бүхы арадуудта тохёолдожо гасалан зоболонгые зайсуул-хамтаараа тэмсэхэ һара эдэбхитэйгээр хабаа-уряалан, дэлхэйн бүхы за-тэдэнэй бүхы органи-СССР-эй залуушуулай комитет совет за-зүгһөө хандаа.

Залуушуул! Эб найрамдалай, хоорондын хани бари-түлөө тэмсэлшэдэй түрүү ябаха ёһотойт!», «Атомна аюул зайсуулая!», «Бүхы дээрэ эб найрамдал манда-тогой!» гэһэн уряануудаар дүүрэнэ.

Грузиин ниислэл хотын тогтоһоор 1500 жэл ойдо зорюулагдан ажалшадай депутадуудай Тбилисскэ горсоведэй ойн баярай сесси болобо

ТБИЛИСИ, сентябриин 17. Грузиин ниислэл хотын тогтоһоор 1500 жэлэй ойн гүйсэһэн үдэртэ зорюулагдан, ажал-депутадуудай Тбилисскэ го-Соведэй ойн баярай сесси үдэшэ эндэ болоо. Хэдэ хэ-союзна республикануудай, Ленинградай делегаци-Грузин арадай һайндэртэ ерэ-байна.

ЦК-гэй Президиумэй кандидат, Грузиин КП-гэй нэгэдэхи секретарь В. П. Мжаванадзе, Грузинска ССР-эй Соведэй Түрүүлэг-Д. Джавахишвили, Грузинска Верховно Соведэй Прези-Түрүүлэгшэ М. Д. Чуби-республикын бусад хүтэлбэ-хүдэлмэрилэгшэд, делегаци-гэшүүд президиумдэ ерэжэ

ажалшадай депутадуудай Тбилис-городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Э. Меладзе сесси Тбилисиин тогтоһоор 1500 гүйсэһэн тухай Грузиин КП-гэй городской комитедэй нэ-секретарь Г. А. Гегешидзе хэбэ.

аха дүү республикануу-Грузиин ажалшадай түлөөлэг-амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

ҮНЭГҮЙГӨӨР, БҮХӨӨР, ҺАЙНААР, ТҮРГӨӨР БАРИХА

Тайгын дундуур зурыһан харгы

Урдань ангай зүргэһөө ондоо жэм гараагүй байһан бүтүү тайга соогуур Романовкаһаа Багдарин ошоһон шэнэ харгы баригдажа байна. Энэ барилгын дүүргэгдээд байхада, Баунтын аймагай ажалшад республикын түб — Улан-Удэтэй, Чита городтой һаадгүй харилсаха аргатай болохо.

Мүнөө энэ харгын барилгада 558-дахи участогай хүдэлмэришэд эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Барилгашад үдэр ерэхэ бүри өөһэдынгөө гараар хэһэн ажалаа харан урмашана. Ойн дундуур зурыһан үргэн харгы улам саашаа дабшана...

Харгын барилгада хүдэлэгшэд партиин XXI съездые ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэжэ шиидэһэн байна. Жэлэй эсэс хүрэтэр харгы дээрэ шорой адхаха, хүүргэ табиха, доогуурнь сорго һуулгаха гэһэн уялга абанхай. Тиихэдэ баригдажа байһан байрын нэгэ гэрые съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр дүүргэхэ зорилготой.

В. Байбородин.

Шэнэ гэрнүүд болон магазинууд

Үрөө һуурин Баргажан голой урда бэеын үргэн уужам талын дунда түбхинэнхэй. Урдань үсөөхэн, ядуу муухан гэрнүүдтэй һуурин байһан һаа, мүнөө энэ нютаг танигдахаар бэшэ болотороо түхэл шарайгаа һэргээн хубилганхай.

Мүнөө Үрөөдэ Баргажанай аймагай эгээн ехэ колхозуудай нэгэн «Гигант» гэжэ хүдөө ажахын артель урган дэбжэжэ байна.

Һууринай дунда һургуули, больница, амбулатори, хүдөөгэй клуб, библиотекэ, почтын конторо гэхэ зэргын эмхи зургаанууд ажалшадые хангажа байдаг.

Мүнөө эндэ колхозой клуб баригдажа дүүрэхэеэ байна. Энэ шэнэ клуб ябан ошон Культурын байшан болгогдохо түсэбтэйгөөр бодхоогдоно. Тиихэдээ энэ клуб аймаг дотороо Культурын гурбадахи байшан болохо юм. Мүнөө тус клубай доторхи гоёолтонууд хэгдэжэ байна.

Культурые хүгжөөлгөөр гурбан жэлэй добтолгодо Үрөөгэй ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Һаяхан һууринай ажалшадай суглаан үнгэргэгдэжэ, шэнэ жэлдэ хэгдэхэ хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаба.

Шэнэ түсэбэй ёһоор колхозой малшадта культбаза, гурбан бани, дүрбэн хамтын байра баригдаха юм. Ерэхэ жэлдэ электрын галтай болохо байна. Быстрая голой эрьедэхи халуун аршаанууд дээрэ колхозой амаралтын байшан баригдахаар хараалагдаа.

Эндэ колхозой Пионернүүдэй байшан баригдаха, һургуулиин һуралсалай байшан үргэдхэгдэхэ юм.

Һууринаа болбосон түхэлтэй болгохо, колхознигуудта шэнэ гэрнүүдые бариха түсэбөө тосхоной ажалшад бэелүүлжэ эхилээ. Артелиин дархашуул нэгэ шэнэ гэр барижа һаяхан тушааба. Һууринда хоёр шэнэ магазин нэмэбэ.

Д. Санданов.

Хүдэлмэришэдэй байра дулаалагдана

Улан-Удын судна бүтээлгын заводой барилгын участогайхид хүдэлмэришэдэй байрын гэрые уураар дулаасуулдаг болгохын тула ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. 12 квартиратай шэнэ гэртэ, ехээр заһабарилагдаһан хэдэн гэрнүүдтэ уурлай хоолой оруулагдажа дүүрээ.

Мүнөө олон хүдэлмэришэдэй байрын хирпиисэ пеэшэн абтаад, уурлай батарейнүүд табигдажа байна. Иигэжэ байрын талмай үргэдхэгдэнэ, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй ажал хүнгэлэгдэнэ. Нүхэр Исаевай хүтэлбэрилдэг слесарьнүүдэй бригада эндэ һайнаар хүдэлмэрилжэ байнхай. Хүйтэн болохоһоо урид гэрнүүдтэ уурлай батарейнүүдые табижа дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Слесарь нүхэр Глушков илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, үдэр бүриингөө даабарие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Зураг дээрэ: слесарь Глушков хүдэлмэрилжэ байна.

Д. Балдановай фото, текст.

Һурагшад барилгада хабаадалсана

Курумканай дунда һургуули үнгэрэгшэ хабарһаа хойшо һургуулидаа спортивна зал барижа эхилээ һэн. Барилгынь хүдэлмэридэ һурагшад хабаадуулагдана. Тиихэдээ амаралтын үдэрнүүдтэ, хэшээлэйнгээ һүүлээр тэдэнэр хүдэлнэ. Һурагшад үшөө автокласс барижа эхилбэ.

Эдэ хүдэлмэри октябриин һайндэр хүрэтэр дүүргэгдэхээр хараалагдана.

В. Ринчино.

Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхоздо 25 оронтой больница баригдажа, тэндэнь амбулатори нээгдэбэ. **Зураг дээрэ:** энэ больницын байшан харуулагдана.

А. Мантаевай фото.

Улан-Удын ТЭЦ-эй турбинна цех.

И. Денисовэй фото.

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГТА

ГЭРЭЙ ХЭРЭГСЭЛ БҮТЭЭНЭ

Аймагай промкомбинат (директорын нүхэр Жигмытов) һүүлэй үедэ үйлэдбэреэ нилээд һайжаруулаа. Стол, комод, буфет гэхэ мэтын гэрэй хэрэгсэл олоор бүтээгдэдэг болобо.

Энэ предприятиин бүтээһэн хэрэгсэлые аймагай ажалшад олоороо худалдан абана.

Промкомбинадай дархашуул партиин XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхажа байна. Дархашуул А. Тушинов, Г. Очиров, Б. Гомбоев гэгшэд һара бүриингөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэхэ зуураа, продукциингаа шанарые һайжаруулхые оролдоно.

ОРОЛДОСОТОЙ МЕДСЕСТРА

Цырма Намжиловна Намжилова Чесанын амбулаторидо медсестрагаар хүдэлмэрилдэг юм. Эндэ ажаһуугшад тэрэниие барандаа таниха, «ямаршье сагта ошоходо хэрэгтэй туһаламжа хүргэдэг, оролдосотой хүдэлмэрилэгшэ даа» гэжэ хэлэдэг байна.

Үнэхөөрөө нүхэр Намжилова үнэн сэхээр ажалладаг хүн. Янгинама хүйтэн үбэлшье, аадар бороотой харанхы һунишье байг—хамаагүй, хүнэй үбшэлөө һаа, Цырма Намжиловна хаанашье хүрэтэр ошодог. Ажал хэрэгтээ иигэжэ үнэн сэхээр хандаһанайнгаа түлөө энэ медсестра Хүндэлэлэй грамотаар хэдэн дахин шагнагдаһан байна.

ХҮНДЭТЭЙ БОЛОҺОН КИНОМЕХАНИК

«Коммунизм» колхозой гэшүүд, илангаяа залуушуул киномеханик Чимитдоржо Пордиевые хүндэлдэг. Хараһан лэ газартаа «Чимитдоржо, ямар шэнэ картина харуулхаяа байнабши?» гэжэ тэрээнһээ асуудаг байна.

Аймагай культурын таһагай киномеханик нүхэр Пордиев тус колхоздо гурбадахи жэлээ хүдэлмэрилхэ зуураа, колхознигуудай дунда культурна хүдэлмэри һайжаруулхые оролдоно. Кино харуулхынгаа хажуугаар колхознигуудай дунда хөөрэлдөө үнгэргэдэг, газетын һони уншажа үгэдэг.

Г. Дарибазарон.

Ажаллахын хүсэн

— Минии анха түрүүн хони харюулжа эхилхэдэ, «энэ ажалдаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлөө һаа, амжалта туйлаха байхаш» гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн хэлээ һэн,—гээд Бичурын совхозой эрхим хонишон Самажап Очировна Параева хөөрэнэ.

Нээрээшье тэрэ хэлэһэниинь тудаа.

Зунай халуунда, хабарай хагсуу һалхи шуурганда, үбэлэй хүйтэндэшье хонидоол һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхые Самажап Очировна оролдодог гээшэ. 1951 ондо совхозой юһэдэхи отарын хонишон ябаад, уданшьегүй ахалагша хонишон болоһон юм. Мүнөө тэрэ ажалдаа хүдэлһөөр.

Самажап Очировна хамта дээрэнь 780 эхэ хони харууһална. Байгша оной октябриин нэгэн болотор 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 100 хурьга абаа.

— Тэдэ хурьгадни мүнөө тобир тарганууд, ерэхээ байгаа үбэлжэлгые тоошьегүй үнгэргэхэ байха,— гэжэ лаб найдабаритайгаар хэлэнэ.

—Теэд хони, хурьгадай хэдышье хүшэтэй һаань, тэдэниие гарзагүйгөөр ондо оруулжа, ногоон дээрэ гаргаха гээшэ тиимэшье бараг бэшэ байха. Илангаяа бэлшээри зүбөөр эмхидхэхэ, үбһэн болон бусад тэжээл тааруулжа үгэхэ шухала юм. Энэ хэрэгтэ манай главна зоотехник Анна Григорьевна Сахарова, мүн бусад хэдэн хүдэлмэришэд горьтой туһа хүргэдэг.

Мүнөө нүхэр Параева 780 эхэ хонинһоо 780 хурьга абаад, һанаагаа амарнагүй. Юуб гэхэдэ, эдэ хонидойнгоо 250-ые хоёрдохёо искусственнаар үрэжүүлээд, байгша оной декабрь болотор заатагүй 250 хурьга нэмээхэ социалистическэ уялга абаад, ажал хүдэлмэридөө урданайхиһаа үшөө оролдосотойгоор хандана. Тэрэнэй харууһалдаг хонид бултадаа искусственна аргаар үрэжүүлэгдэдэг юм. Энээнэй ашаар отарынь хонидой үүлтэр түргэнөөр һайжаржа, булта шахуу нарибтар нооһотой боложо байна.

Самажап Очировна хонидые сүүдхэ соо ямар сагтань эдеэлүүлхэ, уһалха хэрэгээ һайн мэдэдэг. Үбэл хүйтэрхэлөөр тэдэнээ бүлеэн уһаар уһална. Отарадань уһа бүлеэдхэхэ тусгаар түхеэрэлгэ бии юм. Мүн хонидойнгоо хүшэ шадалые хараада абажа, 150—200 грамм тухай элдэб янзын таряа талханай зүйл үдэртөө хонин бүридөө үгэнэ.

—Хабар, зун, намар аргатайл һаа хонидые ходо бэлшээридэ ябуулжа эдеэлүүлхэдэ, тэдэнэй хүшэ ороходонь яһала һайн юм,—гэжэ хонишон хөөрэнэ.—Гэхэтэй хамта, үбэл хүйтэнэй сагта хонидто халуун бэшэ, хуурайхан аад, һэрюун байра дээрэ юм. Мүнөө манай отара ерэхэ үбэлжэлгэдэ муу бэшээр бэлдээ. Хонидойнгоо байрын газаахи хохир, шэбхые поли дээрэ зөөжэ гарганхай.

Түрэл партиингаа XXI съездые ажалай ехэ амжалтаар угтахын тула социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, Самажап Очировна эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана.

Байгша оной октябриин 10—11-дэ республикымнай ниислэл хото—Улан-Удэдэ болоһон түрүү хонишодой зүблөөндэ хабаадажа, бусад хонишодой хэлэһэн үгэһөө ажал хүдэлмэриин шэнэ дүй дүршэлнүүдые ойлгожо абаа.

Д. Шагдуров.

Искусствын, уран зохёолой ДЕКАДАДА БЭЛЭДХЭЛ

Шүүмжэлэл ба номууд тухай

„Байгалай таабари“)[1]*

Манай литература болон искусствын хоёрдохи декадые угтуулан, Бурядай номой хэблэл уран зохёолшодой, илангаяа залуушуулай номуудые (роман, повесть, поэмэ, шүлэгүүдые) хэблэн гаргаха ехэ түсэбтэй, заримыень гаргажа байна.

Тэдэ номуудай нэгые—мэнэ һаяхан хэблэгдэн гараһан «Байгалай таабари» гэжэ Солбон Ангабаевай согсолборие хараад үзээ. Энэ ном соо дүшэ гаран шүлэг оронхой. Зүгөөр олонхинь инаг дуранай темэтэй лирическэ шүлэгүүд болоно. Мүн Эхэ орон, түрэл дайда, хани нүхэд, ажалша малша зон тухай зохёолнуудшье бии.

Сэнхирхэн гадартай энэ ном «Нютагтаа» гэһэн зохидхон шүлэгөөр нээгдэнэ. Автор энээнээ инаг һайхан Эхэ орондоо шадалай хүрэхэ шанга дуугаар дуулан зорюулна.

Һайн һайхан, уран хурса, удха түгэлдэр шүлэгүүд яһала бии. Жэшээлхэдэ: «Ши хөөрэнэш нютаг тухайм...», «Бага наһыем һануулааш», «Далайн эрьеын түүдэгүүд», «Хабарай ерэхые уряалан...», «Бадма сэсэгүүдэй...», «Ая гангын...», «Байсын шулуунай...» гэхэ мэтэ шүлэгүүд соогоо залуу поэт «Сибирь тайга», «Бурят хизаар түрэ», «Агтадал экспрессүүдэй гүйлдэһые», «Сэнхир Байгалайнгаа» залуу загаһашадые, «Ая гангын, арсын үнэрые» магтан дуулана. Түрэл хизаартаа, хани нүхэдтөө, «жаргалантай, жабхалантай хүхюун байдалдаа» дурлаһан, тэрээнтээ шуһа мяхаараа холбоотой хүн лэ иимээр магтан дуулажа шадаха байна бшуу!

«Байгалай таабариин» автор олохон шүлэгөөрөө уншагшадай үмэнэ поэт-лирик болон тобойжо харагдаба гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ лирическэ талань өөрын «би» гээшые хэтэрмэ ехээр хэлээгүй, харин инаг дуранай ирагуу һайхан аялгань түбхын түрүүндэ согтой хүхюун совет байдалдаа зорюулагданхай. Энээнһээнь һайн һургаал абамаар. Юуб гэхэдэ зарим эхилэн бэшэгшэд түүхэй, болоһон шүлэгхэнүүд соогоо өөрын «би»-е үлүү ехээр дурдадаг байха юм. Тэдэнэр тиихэдээ Маяковскиие урдаа баридаг. Теэд манай пролетарска поэзиин аха заха болоһон Владимир Маяковский шүлэг, поэмынгээ үгэ бүхэндэ, мэдүүлэл бүхэндэ, аялга бүхэндэ айхабтар анхаралтайгаар хандажа, зохёолнуудаа нарин нягтаар найруулдаг байһаниинь мэдээжэ бэшэ аал?!

Солбон Ангабаевай «һайн даа» гэһэн соморхон шүлэг иимэ урин зөөлэн үгэнүүдээр бэшэгдэнхэй:

Москва соогуур алхалан
ябахадаа,
Мүнөөдэр Ленинскэ хадада
герааб.
Тэндэһээ холые шэртэн байхадаа,
Түрэл Байгалаа обёорон хараáб.
Бусалан урдадаг Гаарга
горхоноймэрьедэ
Бүри урдынхяа шэбшэхэ дурагүй
үбгэдүүд.
Байгал далайнгаа булган хүхэ
эрьедэ
Бурядууд амгалан тэнюун
һуудагууд.
Үетэн нүхэдни золтой, жаргалтай,
Үдэжэ, ургажа байһан намтартай.
Хүндэ тэмсэлээр олдоһон
баярайнгаа түлөө,
Хүсэтэ һайхан мүнхэ
дуунуудайнгаа түлөө
Коммунистнуудта—һайн даа,
һайн даа, эхэ Росси,
һаруул һайхан Москвадаа
һайн даа гэнэб, һайн даа!
(70-дахи нюур).

Мүн баһа «Дошхон горхон», «Ерээ хадаш, тэбэреэ хадаш», «Партида орохомни», «Аюшын яблони» гэхэ мэтэ шүлэгүүд яһала зохидхон байна.

Поэдэй лирическэ шүлэгүүдэй олохониинь түрэл нютагаа, тала дайдаа, гол горходоо, Байгал далайгаа дуулана.

Энэ ном уншаад, ухамайлаад байхадаа, поэдэй уран зохёол найруулан бэшэлгын арга онол, оньһон «түлхюур», мэргэжэл болон хаба шадал тухайдань тобшохоноор һанамжаа хэлэхэ дуран хүрэнэ. Түбхын түрүүндэ энэ согсолбори соо ороһон хэдэ хэдэн шүлэгүүд түхэл маяг удха шанар хоёроороо нягта холбоотой. Тэрэшэлэн шүлэгүүд соохи толгой холболго (аллитерации), рифмэ, ритмэнь бэе бэедээ харша бэшэ, харин хүршэ байна. Гурбадахяар, шүлэгэй арга оншонь уран образно, нюдэндэ харагдамаар, тодо хурса хэлэтэй. Эндэ хэлэгдэһые «Далайн эрьеын түүдэгүүд» гэжэ шүлэг элеэр гэршэлнэ. Энэ шүлэгэй гурбан бадагые жэшээ болгон харуулая:

Балеринын хатаржа байһандал
Байгалай долгин матарна.
Баархадай хумиран арилһандал
Байгалай нюрган эльбээргэтэнэ.
Мүшэдүүд жэмэстэ адляар
Мүнгэн тэнгэриһээ һанжана.
Үдэрэй шууяан тараһаар
Үдэшын хүгжэмдэ
тунана.
Ашаатай катернууд аалиханаар
Амархан тохойдоо
шэглэнэ.
Хада ууланууд
хүтэрэлдэһээр
Харанхы нойрто
мүнхэрнэ.

Энээхэн гурбан бадаг соо бурят шүлэг зохёолгын мүнөөнэй эрилтэ: образно хэлэн, толгой холболго, рифмэ гэхэ мэтэ бии байна гэжэ һанамаар. Үгыншье, удхыншье сохилто-ритм баһал бии. Иимэ зохёолнуудые уншахада һонин, сээжэлдэхэдэ һонор байдаг бшуу.

Хоёрдохи жэшээ. «Табгайта талануд» гэһэн шүлэг соогоо бороогой ородоггүй ушарые образно уран аргаар тайлбарилна: «Хуурай тэнгэри худалаар энеэн сайгаал» гэнэ. Тэнгэриин дууе: «Үгы болошобол моридой табараан» гээд хэлэнэ.

Гэхэ зуура энэ ном соо дутуу дунда зүйлнүүд бии. Жэшээлэн хэлэбэл, һайса тааруулан найруулагдаагүй хэдэн шүлэг, мүлигдөөгүй үгэ, мэдүүлэл, мүр, бадагуудшье дайралдана.

«Арбан долоон оной...» гэжэ шүлэг рифмэ, ритм муутай:

Шуһан хүсэеэ нюһан болоторнь
Шуурга, саһанда хүлдөөжэрхихэ
һэм.
Хүн гэжэ намдашни тиихэдэ
Хэн, юрэдөө, хандаха бэлэй?
(48-дахи нюур).

Тэрээнһээ гадна, зарим шүлэгүүдтэ нэгэ удхатай, нэгэ маяг хэлбэритэй үгэ дан оло дахин дабтагдана:

Иимэл хабсагай хаданууд,
Иимэл горходы түрөөдэгүүд,
Иимэл ногоон хадалангууд,
Иимэл булагуудые татадагууд!
(6-дахи нюур).

«Байгалай таабари» гэжэ шүлэгүүдэй согсолбори Солбон Ангабаевай хоёрдохи ном болоно. Энэнь юрэнхы дээрээ бараг ном болоо гэжэ тэмдэглэмээр.

А. МАНГАТХАНОВ.

1) **Солбон Ангабаев**, «Байгалай таабари». Бурядай номой хэблэл, Улан-Удэ, 1958 он, 1000 хэһэг, сэн 1 түх.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ

Солонгос ороной гургалдай

Корейн Арадай-Демократическа Республикын габьяата дуушан Юын Гендэ

Талын дундуур табилуулан
ябахадам
Талаан хубяар шэхэндэм хүрэбэ:
— Соносхол шагнагты... Дууша
басаган
Солонгос оронһоо ерээ юм,—гэбэ.

Агаарай долгёор анжаран мэдэжэ,
Ардаг хүринэйнгээ амыень татабаб.
Аажам намараар амилһан үдэшэ
Адлихан шагнаархан дуугаа
хуряаба.

Түрын басаганай зүүдхэл мэтэ
Түмэн мүшэдэй яларан байгаанда,
Мүндэр аадарынь шааяба гэнтэ—
Мундуу ехээр альга ташаанда.

Халта тэрээнэй замхаба гү гэхэлээр
Ханхинан зэдэлээ һайхан хоолой—
Хонгор нютагайм хоймор дээхэнүүр
Холын гургалдай ниидэн хөөрэлэй.

Булагай эхинэй булангиргүй уһан
Булгилан сохилһоор һабаяа
халяажа,
Ангама халуунда эсэһэн сусаһан
Аяншанай ундые ямараар
харяагшаб?

Хүдөө талымни хүхэрэн байхада
Хүбшын модонһоо хүхы донгодожо,
Хүлеэһэн, гасалһан инагхан
гансада
Хэды һайхан мэдэрэл асарагшаб?!

Эгээл тиимээр эльгэ зүрхэндэм
Энээхэн дуунайнь аялга хадуугдаа.
Элдин дайдаяа энхэрэн шэртэн
Эмниг морёо гэнтэ ташуурдааб...

Сэлмэг тэнгэриин сээжые түшэжэ,
Сэдьхэлдэ уринаар жииган
дууладаг бай,
Соло алдараар суурхаһан хүршэ—
Солонгос ороной алтан гургалдай!

Уласхоорондын шэнжэлэл

АТОМНА БОМБОДО ҺҮГЭДЭГШЭДЭЙ МЭХЭ ГОХО

Бүхы дэлхэйн оронуудай арадууд ядерна буу зэбсэг хорюулхын, тэрэнэй туршалгые болюулхын түлөө хамтын тэмсэлэй һара үнгэргэжэ байна.

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал 10-аад гаран жэлэй туршада уласхоорондын элдэб органуудта зүбшэн хэлсэгдэнэ. Гэбэшье буу зэбсэг галзуу түргэнөөр бүтээгдэжэл байна, мүн ядерна туршалганууд үргэлжэлүүлэгдэһээр. Ямар шалтагааньһаа иимэ байдал ушарааб? Баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй дурагүй дээрэһээл буу зэбсэг мүнөө болотор хуряагданагүй гэжэ тон элитэ. «Юрын зэбсэгтэ хүсэнүүд бидэндэ бүри ехэ байха ёһотой. Элдэб түхэлэй ядерна буу зэбсэг манда улам ехэ хэрэгтэй» гэжэ «Форин Афферс» журналда толилһон статья соогоо Америкын империализмын мэдээжэ идеологуудай нэгэн Генри Киссингер гэгшэ бэшэһэн байна.

Мүнөө «хүсэ баримталан ябуулагдадаг» политикада арад зоной улам ехээр эсэргүүсэдэг боложо, ядерна буу зэбсэгэй туршалга хорихо гэһэн эрилтэ бүхы дэлхэйн арадай табяад байһан дээрэһээ баруун оронуудай гадаадын политика хүтэлбэрилэгшэд һүүлэй үедэ Киссингер шэнги сэхэ руунь һанаашалдаг түсэбүүдээ хэлэхые зүрхэлнэгүй. Гэбэшье тэдэнэй ябуулдаг политикань Киссингерэй хэлэгшэтэй тон адли байха юм.

Һүүлэй хэдэн һарада болоһон үйлэ хэрэгүүдые хараад үзэе.

Мартын 31-дэ Советскэ Союз гансаараа ядерна туршалга болюулаа. Холбоото Штадуудта орходоо ядерна туршалгануудые манай ороной хожомдожо эхилһэншье һаань, бидэнэр туршалгаяа болюулһан байнабди. Ядерна буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ бодото эхи табиха, мүн өөрынгөө жэшээе баруун гүрэнүүдээр дагуулхые эрмэлзэн, Советскэ правительство туршалгаяа болюулһан байна. Теэд баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд Советскэ Союзай энэ һайн һайхан, эрэлхэг габьяата хэмжээень дэмжэхэгүйһөө байтагай, энээниень һамбаашалан сэрэгэй талаар булюу боложо абаха гэжэ оролдоо. Тэдэнэр туршалгаяа болюулаагүй, харин бүри түргэдхөө. Ушар иимэһээ Советскэ Союз ядерна буу зэбсэгэй туршалга дахин хэжэ эхилхэ баатай болоһон байна. «Хэтэрхэдээ бүхы дэлхэйн арадуудай эрилтые США Англи хоёрой правительствонууд хайхараа, тоогоогүй. Тиимэһээнь лэ Советскэ Союз ядерна туршалгаяа дахин үргэлжэлүүлхэ баатай болоо юм» гэжэ Индиин «Свадхината» газетэ энээн тушаа бэшээ һэн.

Советскэ правительство туршалгаяа мүнөө үргэлжэлүүлжэ эхилбэшье, тэрэнние дары сагтаа, хаа хаанагүй хэтэ мүнхэдөө болюулхын түлөө урдынхидаал адли тэмсэхэ юм гэжэ мэдүүлээ. ООН-до түлөөлэгдэһэн советскэ делегаци резолюциин тусхай проект энэ организациин үзэмжэдэ октябриин 4-дэ табяа һэн. Тиихэдэ Советскэ Союз атомна, водородно бомбонуудай туршалга болюулха тухай хэлсээе октябриин 1-дэ Женевэдэ эхилхээр бэлэн гэжэ соносхогдоһон байна.

Советскэ Союзай тодо һонор дурадхалнуудыень вашингтон, лондонойхидой дэмжээл һаань, туршалга болюулха тухай асуудал һайн тээшээ шиидхэгдэшэхэ байгаа. Теэд баруун гүрэнүүд эдэ дурадхалнуудые дэмжэхэгүйһөө байтагай, тэдэнние зүбшэн хэлсүүлхэгүй гэжэ байха шадалаараа оролдоо.

Тэдэнэр ООН-эй Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ ядерна туршалга болюулха тухай асуудалые зүбшэхэ зүйлэй тусхай асуудал болгон хэлсүүлээгүй. Мүнөө айхабтар шухала энэ асуудал буу зэбсэг хуряаха тухай бүхы асуудалнуудтай хамта зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Энээгээрээ дүүрэнгүй, Америкын түлөөлэгшэд тон харша резолюциин проект ООН-эй Ассамблейн үзэмжэдэ табяа. Тэрээн соонь атомна туршалга болюулха тухай юуншье хэлэгдэнэгүй. Октябриин 31-дэ эхилхээр хараалагдаһан хэлсээндэ хабаадагшад «ядерна буу зэбсэгэй туршалга болюулха тухай хэлсээ ойрын сагта баталхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохо ёһотой» гэжэ балар удхатай юумэн хэлэгдээд, «энэ хэлсээнэй үргэлжэлжэ байхада ядерна буу зэбсэгэй туршалга бү хээл» гэжэ тэрэ резолюци соонь уряалагдана.

Энэ резолюциин билдагууша удхатай байһаниинь тон эли.

Тиимэ дээрэһээ буу зэбсэг хуряаха тухай ООН-до дурадхаһан Америкын түсэбынь бодото дээрээ энэ асуудал шиидхэлгые улам хойшонь татаа. Америкын энэ түсэбынь Женевэдэ болохо зүблөөндэ тэдэнэй баримталха һанамжатай, хэхэ ябуулгатайнь холбоотой байна.

Холбоото Штадууд Женевэдэ болохо зүблөөе буу зэбсэгэй туршалга болюулһанай хойноһоо яажа хинахаб гэһэн асуудалые тон дэлгэрэнгыгээр техническэ мэргэжэлтэдэй хаража үзэхэ зүблөөн болгохо түсэбтэй гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ һаяхан бэшээ. Теэд ядерна буу зэбсэгэй туршалгын болюулагдаһанай хойноһоо хинан хараха тухай асуудалые тээсгэн һая эрдэмтэд Женевэдэ тусхай зүблөө хэжэ, айхабтар нарибшалан хаража үзөө ха юм. Тиихэдэ тэдэ эрдэмтэдэй хэһэн тобшололые Советскэ Союзай зүб гэжэ тоолоод байхада, США Англи хоёр тэрэнние зүбшөөжэ байһан тухайгаа мэдүүлээгүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр юундэ иигэжэ мэдүүлээгүйб? Женевэдэ эрдэмтэдэй хэһэн зүблөөнэй шиидхэбэриие элдэб шэнэ зүбшэн хэлсэлгэнүүдые эмхидхэн мартуулха гэжэ америкынхидэй оролдожо байһаниинь элирээ.

«Һаяар буу зэбсэг хуряаха тушаа айхабтар олон хөөрэлдөөн болохошье һаа, тэдэнние бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада ямаршье юумэнэй хэгдэхэгүй саг ерэхэнь» гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентствын шэнжэлэгшэ Хайтауер һаяхан онсолон тэмдэглээ. Эдэ үгэнүүдынь Вашингтоной нюуса түсэбыень элирүүлбэ. Гэбэшье эб найрамдалда дуратай хүн түрэлтэн буу зэбсэг хуряаха тухай хооһон хубхай хөөрэлдөөнһөө хашараа. Мүнөө ядерна туршалга болюулха тухай асуудал бүхы талаһаа тон дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээ. Тиимэһээ энэ хөөрэлдөөгөө бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ саг ерээ. Энэ эрилтэ дүүргүүлхэ хэрэгтэ дэлхэйн бүхы арадуудай хүсэ нэгэдүүлхэ гээшэ манай үеын тон шухала зорилго болоно.

ХАРХИС ХҮСЭНҮҮДЭЙ НЮУСА ХЭЛСЭЭН

Һаянай Париж болон Бонндо байд гээд лэ элдэб хэлсээнүүд олоор үнгэргэгдэдэг болоод байна. Оройдоол һүүлэй һара хахадай туршада капиталистическэ Европын эгээл томо дүрбэн гүрэнэй — ФРГ, Франци, Англи болон Италиин хүтэлбэрилэгшэд эндэ уулзажа хөөрэлдөө. Тэдэнэй юун тухай хөөрэлдэһыень Европын хэблэл мүнөө дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

Тэдэ хүтэлбэрилэгшэд юун тухай хэлсээ гээшэб?

Август һарада Италиин премьер-министр Фанфани Бонн Париж хоёрто ошожо ерээ. Коммунизмда эсэргүү ябуулга гурбан правительствын хүсэ нэгэдүүлэн эрхилхэ гэһэн гол шухала асуудал эндэ зүбшэн хэлсэгдээ гэжэ толилогдоһон коммюнике болон хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ элирээ.

Сентябрь һарада Франциин премьер-министр де Голль Баруун Германиин канцлер Аденауэртай уулзаа. Тэдэнэр мүн лэ үгэ нэгэдэжэ, коммунизмда харша ябуулгаяа нэгэдүүлхэ гэжэ хөөрэлдэһэн байна. Тусхайлбал «Баруун Европын гүрэнүүдэй нэгэдэлдэ Зүүн Европын оронуудые татажа оруулха», ондоогоор хэлэхэдэ эдэ оронуудтахи мүнөөнэй политическэ байгуулалтада эсэргүү тэмсэл хэхэ гэжэ хэлсэгдээ гээд корреспондентнүүдтэ хэлэгдээ.

Гадна дээрэ дурсагдаһан хэлсээндэ хабаадагшад ядерна буу зэбсэг бүтээлгээр гурбан гүрэнэй ниитэ түсэб таараалдуулан зохёогоо.

Иигээд байхада, август-сентябрь һарын туршада Рим, Париж, Бонн гурбан хэдэн асуудалнуудаар үгээе нилээд ойлголсоо гээшэ. Тиихэдэнь лондонойхид айхабтар ехээр һанаата болоо. Европын капиталистическэ гүрэнүүдэй дунда дайнай һүүлээр Англи зонхилхы, түрүү һуури эзэлһэн байна, энээниень гурбан гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд болюулхаяа һанаба гэжэ англиинхид айгаа. Тиимэһээ Макмиллан октябриин эхеэр Бонн ерэжэ, Аденауэртай хөөрэлдэхэдөө, Франциттай һайн бологшотнай бурүү, Лондонтой үгэ нэгэдээ һаатнай дээрэ байха гэһэн удхатайгаар хэлээ. Тиихэдээ ФРГ-гэй һанаашалдаг бүхы түсэбүүдыень, ябуулдаг политикыень Англи бүрин дэмжэнэ гэжэ мэдүүлһэн байна. Энээнэйнь түлөө Европодо Англиин хэрэгээ ябуулхадань ФРГ-гэй правительство тэрэнние мүн лэ дэмжэхэ ёһотой гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Эдэ бүхы хэлсээнүүдэй юугээршье дүүрэхэнь мүнөө дээрээ мэдэгдэнэгүй. Зүгөөр эгээл хархис этэгээдүүд нэгэдэжэ, түрүү хүсэнүүдтэ, демократида эсэргүүсэхэ, коммунизмда эсэргүү, Советскэ Союзда эсэргүү ябуулгаяа хамтаржа хэхэ, ядерна буу зэбсэг хамтаржа бүтээхэ гэжэ һэдэжэ байһаниинь элитэ. Тиимэһээ эб найрамдалда дуратай бүхы дэлхэйн хүнүүд иимэ үедэ айхабтар хёрхо һэргэг байха ёһотой.

В. ЗАГЛАДИН.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Брюссельдэхи бүхэдэлхэйн выставкэ хаагдаба

Советскэ павильон ехээр һонирхогдоо

БРЮССЕЛЬ, октябриин 19. **(ТАСС-эй тусхай корр. Н. Четвериков).** Мүнөөдэр һүниин тэн багта Бельгиин тугые, выставкэдэ хабаадаһан оронуудай тугуудые буулгалгын баярай ёһолол болоод, Брюссельдэхи бүхэдэлхэйн выставкэ хаагдаба. Оронууд болон арадуудай угаа ехэ фестивалиин 6 һарын турша соо хүдэлмэрилхэ үедэ выставкын гол талмай дээрэ үргэлжэ носожо байһан түүдэг унтараагдаа.

Выставкын хүдэлмэриин дүүрэһэнтэй дашарамдуулан, Бельгиин хаан Бодуэн хариин оронуудай павильонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хүндэлэлдэ зорюулан, үсэгэлдэр үдэшэ уулзалга хээ. Выставкын хүдэлмэриин дүнгүүд тухай, уласхоорондын харилсаа холбоо байгуулха, арадуудай бэе бэедээ бүри һайнаар этигэлсэдэг болохо хэрэгтэ выставкын дүүргэһэн үүргэ тухай Бельгиин премьер-министр Эйскенс уулзалга дээрэ үгэ хэлээ.

Элдэб оронуудай арадуудай хоорондо холбоо барисаа тогтоохо хэрэгтэ Брюссельдэхи выставкэ ехэ үүргэ дүүргээ. Выставкэдэ хариин оронуудай олоороо хабаадалга, тэрээндэ дэлхэйн бүхы шахуу оронуудһаа хүнүүдэй олоороо ерэжэ оролго арадуудай хоорондо холбоо барисаа тогтоохо хэрэгтэ ехээр туһалһан байна (выставкэдэ хамта дээрээ 48 орон хабаадаа). Апрелиин 17-һоо октябриин 19 хүрэтэр 40 миллион үлүүтэй хүн выставкэдэ орожо хараһан байна.

Баруун оронуудай хэблэлэй бэшэһэнэй ёһоор, советскэ павильондо хүн зон ехэ анхарал хандуулдаг байгаа. Советскэ павильондо 30 миллион үлүүтэй гэхэ гү, али выставкые хараһан бүхы хүнүүдэй 75 процентнь ороһон байна. Советскэ павильондо орогшод Совет гүрэнэй һүр жабхаланта хүсэ шадалые мэдэрдэг байгаа. СССР-эй павильоной һайшаалай дэбтэртэ дэлхэйн элдэб арадуудай хэлэн дээрэ хэдэн олон мянган магтаалнууд бэшэгдэһэн байха юм.

Советскэ Союзай асари ехэ амжалтын мэдэрэгдэһые юун гэршэлнэб гэхэдэ, выставкын уласхоорондын жюри советскэ экспонадуудта 532 шагнал олгоо. Тиихэдэ советскэ павильондо выставкын эгээн дээдэ шагнал—«Алтан одон» үгтэһэн байна.

Соёл культурын, спортивна хэмжээ-ябуулганууд, конгрессүүд болон конференцинүүдтэ советскэ түлөөлэгшэдэй олоор хабаадалга Брюссельдэхи бүхэдэлхэйн выставкэ дээрэхи советскэ павильониие бүри һонирхолтой болголсоо. Выставкын хүдэлмэрилжэ байха үедэ уласхоорондын 400 гаран конгресс болон конференцинүүд үнгэргэгдөө. Тэдэнэй олонхидто хабаадаһан советскэ мэргэжэлтэдэй хэһэн лекци, элдэвлэлнүүдые мэргэжэлтэд бэ... олонниитын түлөөлэгшэд угаа ех... һонирхоо.

Советскэ уран һайханай кол... тивүүдэй Бельгидэ харуулһан к... цертнүүд харагшадта ехээр һ... холдоһон байха юм. Выстав... үедэ Советскэ Союзай национ... үдэрнүүдые һайндэрлэлгэ ехэ... нирхоодоо. Энэ һайндэрэй... СССР-эй Верховно Соведэй Пре... диумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Вор... лов байлсаа. Тэрэнние Бельгид... хүндэтэйгөөр угтаһан байха... Мүн советскэ бүхы 15 республ... национальна үдэрнүүдые хүн... мүн лэ һонирхоһон байна.

Выставкын хүдэлмэриин дү... һэнтэй дашарамдуулан, Бель... болон бусад оронуудай журна... нуудта зорюулжа, советскэ п... оной директор С. П. Точилин пр... конференци хээ. Брюсселиин в... тавкэ бэе бэеэ ойлгосохо, ... дэлхэй дээрэ эб найрамдал ... жүүлхэ шухала арга болоно ... тоолодог дээрэһээ тэрээндэ С... скэ Союз хабаадаа гэжэ ... чилин мэдүүлээ. Манай найдаб... хүсэлдөө. Бүхэдэлхэйн выст... элдэб арадуудай хани ёһор... заха газар боложо үгэхэ ... Арадуудай үгээ бүри һайнаар... голсодог болохо хэрэгтэ ... туһалха гэжэ бидэнэр этигэ... гээд С. П. Точилин хэлэһэн б...

КНР-эй оборонын министерствын захиралта

ПЕКИН, октябриин 20. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор, Хитадай Арадай Республикын оборонын министерствын захиралта гараһан байна. Энэ захиралтада оборонын министр Пын Дэ-хуай гар табиһан байна.

«Нүхэдүүд, Фуцзянска фронт дээрэ байһан Арадай-сүлөөрэлгын армиин сэрэгшэд!

Цзиньмыньдао аралые манай сэрэгүүдэй артиллереэр буудахые зогсоохо тухай захиралтаяа болюулбаб. Юуб гэхэдэ, октябриин 19-нэй һүниһөө 20-ной үглөөгүүр хүрэтэр, Тайваниин засагаархид Цзиньмыньдао шадарай уһанда Америкын сэрэгүүдые оруулжа, суднануудтаа харуул табиһан байгаа. Манай сэрэгүүд артиллереэр буудалгые хоёр дахин болюулһан байгаа. Гэбэшье Тайваниин засаг баригшад ямаршье тобшолол хээгүй. Тэдэнэр урдынгаа тэнэг хараа бодолые баримталаад, эбэй ёһоор хэлсээ хэхэһээ арсадаг, дайн байлдаанда бэлэдхэлые шангадхадаг. Хитадай газар руу добтолон оронхомнай гэһэн үгэ хүүр тараадаг байна. Тиимэһээ хэһээлтын хэмжээ болгон артиллерийскэ буудалга дахяад һэргээхэ шухала болобо гэжэ захиралта соо хэлэгдэнэ.

Тайвань дээрэ, Тайваниин хоолой шадар американецууд сэрэгээ байлгаха эрхэгүй гэжэ захиралта соо тэмдэглэгдэһэн ба... Тайвань, Пэнхуледао, Ц... мыньдао, Мацзудао аралн... патриодууд—сэрэгэй алба х... энэгэй хүн зон зохихо тобшол... хэ ёһотой. Тайвань, Пэнхул... Цзиньмыньдао, Мацзудао арал... заатагүй сүлөөлэгдэжэ, эхэ... тоёо нэгэдүүлэгдэхэ гэжэ захи... та соо хэлэгдэнэ.

Афганистан. Кабул город. **Зураг дээрэ:** СССР-тэй баталһан договорой ёһоор баригдаһан хилээмэнэй завод болон элеватор харуулагдана. **ТАСС-эй фотохронико.**

КНР-эй правительствы... 37-дохи уридшалан һануулга

ПЕКИН, октябриин 20. (ТА... Синьхуа агентство иигэжэ... жуулна:

Фуцзянь провинциин ... Мацзудао шадар манай ... харьяата уһа руу Америкы... эсминец октябриин 20-до ... ороо. США-гэй эгүүлгэ ... хоровто аашанuудай хэрдэжэ... дээрэһээ 37-дохи шанга ... лан һануулга хэхые КНР-эй ... дын хэрэгүүдэй министерств... лөөлэгшэдэ даалгагдаа.

Хитадай арадай һайн дуратанай политич... управлениидэ уулзалга бол...

ПЕКИН, октябриин 20. (ТА... Синьхуа агентствын дамжуул... ёһоор, Корейн арадай армин... тическэ, соёл культурын холбо... рисаа байгуулха талаар Хит... арадай һайн дуратанай полити... управлениин дэргэдэ эмхид... һэн управлениин хүдэлэгэр... хэдэй хүндэлэлдэ зорюул... Пхеньянда Хитадай арадай... дуратанай политическэ управ... дэ уулзалга болоо.

Хитадай арадай һайн дура... политическэ управлениин на... ник Лян Би-е уулзалга дээ... хэлэхэдээ, али бүхы ту... үзүүлһэнэйнь түлөө корей ар... баясхалан хүргөө.

Корейн арадай армиин по... ческэ, соёл культурын холбо... гуулха талаар Хитадай ... һайн дуратанай политическэ ... лениин дэргэдэ байдаг управ... начальник полковник Ким Хи... харюугай үгэ хэлэхэдээ, Хи... арадай һайн дуратан арми... һайн ханинартай байһандаа ... арад, Корейн арадай арми... ехээр омогорхон байсана ге... дүүлээ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Бурят орондо модон бараар номуудай хэблэгдэдэг байһан тухай

Мүнөөнэй машина, техникын дэлгэрээдүй сагта монгол үндэһэтэн модон бараар ном хэблэдэг байгаа. Модон бараар ном хэблэхэ ябадал олон зуун жэлэй үмэнэ бии болоод, XIX, XX зуун жэлнүүдэй үедэ ехээр дэлгэрһэн байна.

Монгол үндэһэтэн модон бараар өөрынгөө хэлэн дээрэ ном хэблэхэһээ гадна, мүн бусадшье хэлэнүүд дээрэ хэблэдэг байһан түүхэтэй. Модон бараар ном хэблэхэ гээшэ тон түбэгтэй, ажал ехэтэй байгаа. Тиимэһээ шадабари, һургуули хэрэгтэй болодог байба. Энэ ушарһаа модон бараар ном хэблэлгэ нүүдэл зоной түб газар боложо байһан дасан хиидүүдэй нүлөөдэ яашагүй ороһон юм. Тиин ном хэблэхэ ажалда ламанарай үүргэ ехэ болоһон байна.

Барлагдаһан номууд нэгэ хуудаһанһаа эхилээд, хэдэн зуун боти болодог байгаашье һаа, бүгэдөөрөө арад түмэнэй зөөреэр лэ хэблэгдэдэг байһаниинь сохомтой.

Барай модо бэлэдхэхэ, һиилэхэ, бэшэхэ ажал бэлэн бэшэ, тон орёо нарин юм. Энэ түбэгтэй ажалые дандаа ламанар бэшэ, харин гол түлэб жиирэй хүнүүд хэдэг байгаа. Һиилүүр, шудхалаа хэдэг урашуул эндэ тэндэ бүлэг бүлэгөөрөө байдаг һэн.

Ламанар дотороо баяшуул, үгытэйшүүл, дээдэ, доодо, болбосоролтой, болбосоролгүй гэхэ мэтээр ангид бүлэгүүд болон хубаардаг байһан юм. Болбосоролтойшуулынь дотороо мүн лэ илгардаг, үзэл, ажалаараа хэһэг хэһэг боложо хубаардаг байба. Тэдэнэй зариманиинь бага балшар байхаһаа хойшо түгэд бэшэгтэ һураһан туладаа тэрэ бэшэгые һүрхэй һайн гэжэ һанадаг, өөһэдынгөө зохёолые гол түлэб түгэд хэлэн дээрэ бэшэдэг байгаа. Энэ шалтагаанһаа боложо, түгэд хэлэн дээрэ тооложо барашагүй олон ном хэблэгдэһэн юм.

Түрэлхи хэлэ бэшэгэйнгээ баялигые хүсэд мэдэхэгүй аад, тэрээнээ голодог, доромжолдог хүнүүд бии байгаа. Тиихэдэ монгол, түгэд хэлэ бэшэг тэгшэ һайн мэдэдэг хүнүүд сооһоо түрэлхи хэлэ бэшэгээ дэлгэрүүлхые ехээр оролдодог хүнүүд удаа дараа гараһаар ерээ. Тэдэнэр түгэд хэлэнһээ хэдэн олон зуун боти номуудые монгол хэлэн дээрэ оршуулһан байна. Тэдэ номууд бултадаа имагтал шажанда хабаатай байгаа гэжэ хэлэхын аргагүй. Шажанда хабаатайшье һаань, тэдэнэй оршуулһан номуудые уншаха хүнүүд байһан, уншахын тулада түрэлхи хэлэ бэшэгээ шудалхань зайлашагүй байгаа бшуу. Шажанай номые түгэд хэлэн дээрэ гансал сээжэлдэжэ һурахын орондо түрэлхи хэлэн дээрэ оршуулхые оролдодог хүнүүд улам олошоржо байгаа. Монгол хэлэн дээрэ барлагдаһан номуудай диилэнхи олонхинь түгэд хэлэнһээ оршуулһан оршуулга болоно.

Бэшэгтэй хүнүүдэй олон болохын тулада үзэжэ һураха үзэглэл, уншаха номууд хэрэгтэй болодог, номой элбэгжэхын тулада тэрээниие олоор хэблэжэ гаргаха хэрэгтэй болодог гээшэ. Лубсан-Ринчин, Лубсан-Галсан-Жамба болон бусад бурят ламанарай бэшэһэн монгол үзэглэлэй ном модон бараар хэблэгдэн гарадаг байба. Эдээнэй зохёожо барлуулһан үзэглэлнүүд һүүлэй үе хүрэтэр һуралсалда хэрэглэгдэдэг байһан юм. Зааха аргын талаар хоорондоо ондо ондоо арбаад янзын үзэглэлэй барнууд Бурят орондо байһан байна. Тэдэнэй зариманиинь нилээд эртэ урданай хэбэртэй.

«Соносоод тонилгогшо» гэдэг ном Бурят орондо 250 жэлэй саана бэшэшье һаа, 150 жэлэй саана хэблэгдэһэниинь лабтай. Энэ ном Бурят орондо өөрын хэлэн дээрэ барлагдаһан түрүүшын номуудай нэгэниинь болоно.

Бурят оршуулагшанарай оршуулһан номуудые, бурят эрдэмтэдэй бэшэһэн зохёолые барлаха ажал XIX зуун жэлэй хахадһаа хойшо ехээр дэлгэрһэн байна. Бурят орондо барлагдажа байһан номууд монгол үндэһэтэнэй бусад нютагуудта тараһан, дэлхэй дээрэхи монголшо эрдэмтэнэй һонирхол, анхаралые татаһаар ерэһэн байха юм. Иигэжэ барай ном дэлгэрүүлхэ ябадалда түгэд, монгол, ород хэлэ бэшэг шудалһан лама, хара бурят хэдэн эрдэмтэд ехэ габьяа байгуулаа. Эдэнэй зохёол, оршуулга тон олоор барлагдан гараа. Бурядай комплексно институт модон барай номуудые олон нютагуудһаа нилээд ехэ хэмжээгээр суглуулһан библиотекэтэй юм. Гэбэшье Бурят орондо сохом хэды шэнээн ондо ондоо номуудай барлагдаһаниие мүнөө бүрин тодорхойлхонь бэрхэтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, али нэгэн нютагта ямар нэгэн эрдэмтын гү, али һүзэгтэй хүнэй хүсэлөөр эндэ тэндэ зүн дэгээн барлагдажа байһан номуудые бултынь суглуулха гээшэ богони хугасаада бүтээгдэхэ хэрэг бэшэ. Гэбэшье хэблэгдэн гараһан зарим номуудай нэрые дурдаһан хэдэ хэдэн барламал гаршагууд бии. «Гал барас жэлһээ эхилэн, хэбтэ һиилэһэн монгол номуудай гаршаг» гээшэ соо хамта 30 номой нэрэ, хуудаһанайнь тоо тодорхойлогдонхой. Гал барас жэл гээшэнь монголой арбан дүрбэдэхи жаранай һүүлэй гал барас жэл мүн. Энэнь Европын 1866 он болоно. Бусад гаршагуудынь тодорхой онгүй болобошье, доторхи номуудаарнь харахада мүн энэ үедэ гү, али энээнһээ хойшо гараһан номуудай гаршагууд болоно. Эдэ гаршагуудай нэгэн соо 150 шахуу номууд тоологдоно. Эдэ гаршагууд дотор ехэхэн нэрэ суудa гараһан газарнуудта барлагдаһан номуудай зариманиинь оруулагдаһан аад, харин нютагуудта барлагдаһан бүхы номуудай хуу ороогүйнь лабтай. Дурсагдаһан институдай библиотекэдэ бурят барай хоёр зуугаад ондо ондоо ном мүнөө байна.

Бээжэндэ монгол хэлэн дээрэ барлагдаһан зарим номууд Бурят орондо дам барлагдадаг байгаа. Зарим номуудые гурбан ондоо барааршье гаргаһан ушар бии. Бурядай модон барай номууд тоогоороо олоншье һаа, олонхидоо багаханууд номууд болоно.

Дээрэ дурсагдаһан баримтануудые харахада, Бурят орондо олон зуун ондо ондоо номуудай барлагдаһаниинь элирнэ. Модон бараар хэблэһэн номууд дотор шажанда хабаатай номууд, мүн һургуули багатай хүнүүдтэ зорюулһан номууд гол һуури эзэлнэ. Гэбэшье философи, медицинэ, түүхэ, үзэг бэшэгэй дүрим, һургаал, үльгэр, зан заншал тухай зүйлнүүд бии байгаа. Мүнөөнэй шэнжэлхэ ухаанай номуудые хэблээгүй гэжэ тэрэ сагай хүнүүдые зэмэлхэ аргагүй ха юм даа. Тэрэ үеын эрхэ байдалые шэнжэлэн анхаржа, тэдэ номуудта зүб шүүмжэлэлтэйгээр хандаха ёһотойбди.

Тэдэ номууд хадаа манай эртэ урданай соёлой түүхэтэй холбоотой дурасхаалта зүйлнүүд мүн. Түүхэтэй холбоотой ямар нэгэн асуудал шэнжэлхэ хүнүүдтэ тиимэ номууд һониншье, шэнэшье байдаг шуу.

Өөрынгөө хэрэгтэй үеэ үнгэргэһэн модон барай тэдэ номууд түүхэ, уран зохёол, хэлэнэй хүгжэлтые шудалха хүнүүдтэ олдошогүй шухала эрдэни болоно.

Д. ЧОЙЖИЛСҮРЭН, Монголой университедэй монгол хэлэнэй багша.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00870. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. №